DÖNEM : IX CİLT : 4 TOPLANTI : 1

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

Yirmi dokuzuncu Birleşim

12 . I . 1951 Cuma

İçindekiler

	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	**160:161**
2. — Havale edilen kâğıtlar	**161**
3. — Demeçler	**162**
1. — Kayseri Milletvekili Suad Hayri Ürgüblü'nün Avrupa İstişari Meclisi içtimaına iştirak eden Türk Heyeti Başkanı sıfatiyle demeci	162:167
4. — Seçimler	**167**
1. — Başkanvekili seçimi	167,181
5. — Sorular	**167**
1. — İzmir Milletvekili Abidin Tekün'ün, Devlet Demiryolları hareket kısmındaki memur, hizmetli ve işçilerin yıpranma zammından niçin faydalanmadıklarına ve cer atelyeleriyle depolarda çalışan işçilere tatbik edilen ücret ve terfi baremi ile İzmir - Kasaba ve temdidi demiryolları idaresinde çalışmış olan memur ve hizmetlilerin ikramiyelerine dair Ulaştırma Bakanlığından sözlü sorusu (6/147)	167
6. — Görüşülen işler	**167**
1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında akdedilmiş olan Garanti Anlaşmasının onanması hakkında Kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/112)	167:180, 181,181,184:187
2. — Lübnan'ın Frank sahasından çıkarması maksadiyle Türkiye ile Fransa arasında teati olunan mektupların onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/59)	180
3. — Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin değiştirilmesi için mektup teatisi suretiyle yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/67)	180:181
4. — Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihli ek Protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hakkında yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/50)	181

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci oturum

Zonguldak Mil etvekili Abdürrahman Boyacıgiller'in, Tarım aletleri fabrikaları ve orman sanayii kurulması için ne gibi tedbirler alındığına dair olan sözlü soru önergesinin cevaplandırılması, İşletmeler Bakanı seyahatta bulunduğundan, 15 . I . 1951 Pazartesi Birleşimine bırakıldı.

İzmir Milletvekili Abidin Tekön'ün, Devlet Demiryolları hareket kısmındaki memur, hizmetli ve işçilerin yıpranma zammından niçin faydalanmadıklarına ve cer atelyeleriyle depolarda çalışan işçilere tatbik edilen ücret ve terfi baremi ile İzmir ve Kasaba ve Temdidi Demiryolları İdaresinde çalışmış olan memur ve hizmetlilerin ikramiyelerine dair olan sorusu, kendisi oturumda hazır bulunmadığından, gelecek Birleşime bırakıldı.

Amasya Milletvekili Kemal Ören'in, Turhal Şeker Fabrikasının tevsii hususunda ne düşünüldüğüne dair olan sözlü sorusunun cevaplandırılması, ilgili Bakan oturumda hazır bulunmadığından 15 . I . 1951 Pazartesi günkü Birleşime bırakıldı.

Trabzon Milletvekili Mahmut Goloğlu'nun, su mahsullerimizin bugünkü durumu ile bu hususdaki mevzuatın kâfi gelip gelmediği, balıkçıların teşkilâtlanması, balıkçılığımızın inkişafı için ne gibi tedbirler alındığı ve Trabzon'da yaptırılması düşünülen soğutma ve dondurma tesisi ile balık konserve sanayiinin kurulması hakkındaki sorusunu Ekonomi ve Ticaret Bakanı cevapladı.

« Belediye Gelirleri Kanununun 1, 4 ve 5 nci maddelerindeki (Tahsilât) tâbiri haliye ve sabıka tahsilâtına şâmildir » şeklindeki İçişleri Komisyonunun yorum fıkrası, kabul olundu.

Göçmenler menfaatine bir keşide tertibi için Millî Piyango İdaresine yetki verilmesi hakkındaki Kanun, kabul olundu.

Hayvan hırsızlığının men'i hakkındaki 5617 sayılı Kanunun 14 ncü maddesinin yürürlükten kaldırılmasına dair Kanun tasarısının tümü üzerinde bir müddet görüşüldükten sonra, Adalet Komisyonu Sözcüsünün talebi üzerine, komisyona geri verildi.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 200 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun tasarısının tümü üzerinde görüşüldü.

Birleşime ara verildi.

İkinci oturum

İstanbul Milletvekili Senihi Yürüten'in, Nakil vasıtaları hakkındaki Kanun teklifinin Geçici Komisyonda görüşülmesine dair olan önergesi, okundu. Üzerinde yapılan görüşmelerden sonra önerge, kabul olunmadı.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 200 ncü maddesinin değiştirilmesi hakkındaki Kanun, kabul edildi.

3005 sayılı Meşhut Suçların Muhakeme Usulü hakkındaki Kanunun bâzı maddelerinin kaldırılmasına dair Kanun tasarısının birinci görüşülmesi, bitirildi.

Gümrük Muhafaza Genel Komutanlığı emrindeki deniz teşkilâtının askerleştirilmesi hakkındaki 3015 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin değiştirilmesine dair Kanun tasarısının da birinci görüşülmesi bitirildikten sonra.

12 . I . 1951 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkanvekili	Kâtip
Balıkesir Milletvekili	İstanbul Milletvekili
S. Yırcalı	*F. Tekil*

Kâtip
Çorum Milletvekili
S. Baran

Sorular

Ağrı Milletvekili Celâl Yardımcı'nın, Horasan'a kadar varan dekovil hattının Karaköse'ye kadar uzatılması, Ağrı'nın Garpla irtibatını temin için Tahir Geçidi'nin ıslahı ve Aladağ Yaylasından Doğu Bayazit'e kadar getirilip halen metrûk bir vaziyette bulunan su arkının yeniden açılması hakkında ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına, (6/164)

Ağrı Milletvekili Celâl Yardımcı'nın, Karaköse'de bir lise açılması için teşebbüse girişilip girişilmediği hakkındaki sözlü soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına, (6/165)

İstanbul Milletvekili Sani Yaver'in, Kâğıt ve madenî paralar, esham ve tahvillerle posta pulları üzerine konacak resimlere, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilen emisyon işlerinin şimdiye kadar düzen ve ayarlanarak Maliye Bakanlığının mutabakatına arzedilip edilmediğine ve 1397 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi kararının uygulanış şekline dair sözlü soru önergesi, Maliye Bakanlığına, (6/166)

Eskişehir Milletvkili Muhtar Başkurt'un, Amerika Birleşik Devletleri Harb Ekonomisi hazırlıklarının memleketimiz ekonomik hayatı üzerine yapacağı tesirlere, karaborsacılığa ve harb halinde temini mümkün olmıyan ithal malları ile buğday istihsalimize, akaryakıt ve münakale vasıtaları yedek aksamına dair sözlü soru önergesi, Başbakanlığa, (6/167)

Trabzon Milletvekili Salih Esat Alperen'in, Bahriye Müzesine tahsis edilen İstanbul Dolmabahçe Camii hakkındaki sözlü soru önergesi, Başbakanlığa, (6/168)

İstanbul Milletvekili Füruzan Tekil'in, Kliringli memleketlere yapılacak ihracat mukabilinde verilen ithal hakkı müddetine ve nominal kıymetine göre malı aldığından daha ucuza satmış olan ihracatçının ithalâtçıya iade edeceği prime dair olan yazılı soru önergesi, Maliye, Ekonomi ve Ticaret Bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/169)

2. — HAVALE EDİLEN KÂĞITLAR

Teklifler

1. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Ankara Saracoğlu Mahallesindeki binaların Devlet dairesi olarak kullanılması hakkında kanun teklifi (2/123) (Bayındırlık, Maliye ve Bütçe Komisyonlarına);

2. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Milletvekilleri Seçimi Kanununun 4 ncü ve 6 ncı madelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/124) (İçişleri, Adalet ve Anayasa Komisyonlarına);

3. — İdareci Üyeler Kurulunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Memurları Teşkilâtına dair olan Kanuna bağlı cetvelde değişiklik yapılması hakkında Kanun teklifi (2/125) (Bütçe Komisyonuna)

Raporlar

4. — Eskişehir Milletvekili Abidin Potuoğlu'nun, Gelir ve Kurumlar vergileri mükellefleri tarafından (Göçmen ve Mültecilere Türkiye Yardım Birliği) ne yapılacak yardımların vergi matrahına ithal edilmemesi hakkında Kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe Komisyonları raporları (2/115) (Gündeme);

5. — Trabzon Milletvekili Salih Esad Alperen'in, Dilekçe Komisyonunun 14 . VII . 1950 tarihli Haftalık Karar Cetvelindeki 102 sayılı Kararın Kamutayda görüşülmesine dair önergesi ve Dilekçe Komisyonu raporu (4/71) (Gündeme);

6. — Türkiye - Belçika Ödeme Anlaşmasının 9 ncu maddesinin değiştirilmesi için teati olunan mektupların onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/66) (Gündeme);

7. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1950 yılı Eylûl, Ekim ve Kasım ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/28) (Gündeme);

8. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Almanya'daki Amerika, Birleşik Devletleri, Birleşik Kırallık, Fransa İşgal Bölgeleri Askerî Hükümetleri arasındaki Ödeme Anlaşmasına bâzı cari tediyelerin ilâvesine dair olan mektupların onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/64) (Gündeme);

9. — Türkiye ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği arasındaki Ödeme Anlaşması süresinin uzatılmasına dair olan mektupların onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/65) (Gündeme);

10. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İsrail Devleti Hükümeti arasında imzalanan Modüs vivendi ile Ticaret ve Ödeme Anlaşmalarının onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/68) (Gündeme);

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Başkanvekili Sıtkı Yırcalı

KÂTİPLER : Nazlı Tlabar (İstanbul), Sedad Baran (Çorum)

BAŞKAN — Oturum açılmıştır.

3. — DEMEÇLER

1. — Kayseri Milletvekili Suad Hayri Ürgüplü'nün Avrupa İstişari Meclisi içtimaına iştirak eden Türk Heyeti Başkanı sıfatiyle demeci.

Buyurun Refet Aksoy.

REFET AKSOY (Ordu) — Arkadaşlar, Riyaset makamından, gündeme geçmeden mütekaddim bir mâruzatta bulunmak için müsaade istedim, lûtfettiler.

Mâruzatım şudur: Avrupa İstişarî Konseyine iştirak eden arkadaşlarımız vardır. Bu arkadaşlar, birçok müzakerat safhasını takip ettiler. Bu arkadaşlar, avdet ettikleri halde orada cereyan etmiş olan umumi müzakereler hakkında bir fikir edinemedik. Tasvip buyurursanız, bu arkadaşlar orada cereyan eden müzakerelere ait intibalarını anlatarak bizi tenvir etmek lûtfunda bulunsunlar. Teklifim budur.

SUAD HAYRİ ÜRGÜPLÜ (Kayseri) — Muhterem arkadaşlarım, Refet Aksoy arkadaşımızın Avrupa Konseyi müzakerelerinin safahatı hakkında malûmat arzu etmeleri muvacehesinde, Avrupa Konseyi mecaisine iştirak eden heyetin başkanı sıfatiyle bu hususta yüksek heyetinizi tenvir etmeye çalışacağım.

Muhterem arkadaşlar;

Avrupa Konseyine hayat veren fikirleri 5 Mayıs 1949 tarihinde 10 Devlet tarafından imzalanan statünün mukaddemesinde görüyoruz.

«İnsan cemiyeti ile medeniyetin muhafazası için, beynelmilel bir anlaşma zihniyeti ve adalet duygusuna istinat eden sulhü takviyeye zaruret olduğuna inanarak, fikrî ve ahlâki kıymetlerin milletlerin müşterek varlığını teşkil ettiklerine nazaran ve bunların şahsi ve siyasî hak ve hürriyetlerin menbaı olduğu kabul edilerek; yukardaki idealleri, sosyal ve ekonomik terakkiyi, hakiki demokrasinin bu temellerini muhafaza etmek ve muzaffer kılmak düşüncesiyle; aynı duygularda birleşmiş olan Avrupa milletleri çok sıkı bir birlik ve teşkilât halinde gruplaşmayı faydalı görmüşler ve işte bu sebeplerle Avrupa Konseyine ve İstişarî Meclisine hayat vermişlerdir.»

Vakı dâvet üzerine 1949 Ağustos'unda sırasiyle Yunanistan, Türkiye, İzlânda ve 1950 Mart'ında Alman Federal Cumhuriyeti ile Sar bu birliğe katılmışlardır. Bu suretle Avrupa İstişarî Meclisi bugün 15 milletten ve mümessillerinden mürekkeptir. Merkezi de Strazburg şehridir.

Maksat ve yetkileri : Yukarda arzettiğim idealleri tahakkuk ettirmek, (iktisadi, sosyal, kültürel, ilmî ve idari) sahalarda müşterek menfaate uygun meseleleri tetkik ve halletmek, insan hak ve hürriyetlerini tahakkuk ettirmektir.

Teşkilâtına gelince : Bu uğurda çalışmak için Konsey bünyesinde:

1. Nâzırlar Konseyini (her memleeketin Dış Bakanlarından mürekkeptir),

2. İstişarî Meclisini (her memleketin muayyen miktarda mümessillerinden mürekkeptir.)

Görürüz.

Konseyin müzakere uzvu olan İstişarî Meclis : Salâhiyetine dâhil meseleleri, teklifleri tetkik, müzakere ve karara bağlıyarak Nâzırlar Komitesine arzeder.

Millî Meclislerin içtimaları ile tedahül etmemesini göze alır ve senede âdi olarak âzami bir ay içtima eder. Mümessillerin teşriî mâsuniyetleri vardır.

Bu fazla mümessili olan İngiltere, İtalya,

Fransa'dan 18 er, sonra biz sekiz, mümessille geliriz. Diğer milletlerin 6, 4, 3 mümessili vardır.

Bu meclisi hedefine ulaştırmak, mesaisini tertip ve tanzim etmek için muayyen uzuvları vardır ki şu suretle hülâsa edebiliriz.

a) Bir başkan, altı başkanvekilinden mürekkep başkanlık divanı,

b) Başkanlık Divanı, 6 komisyon başkanı ve muayyen âzadan mürekkep daimî komisyon,

c) Başkanın dâhil bulunduğu 12 âzadan mürekkep muhtelit komite.

d) Altı tane ihtisas komisyonu : Umumi İşler Komisyonu, Adlî İşler Komisyonu, Nizamname İşleri Komisyonu, İktisadi İşleri Komisyonu, Kültür İşleri Komisyonu, Sosyal İşler Komisyonu.

e) Bunlar mesaisini ve Meclisin idari ve malî faaliyetini takip, intaç ve tedvir için de bir genel sekreterlik vardır.

Bu teşkilâtiyle, hüviyeti iştişari olmakla beraber, ortada hakiki bir Meclis ve icra organı olarak da bir nazırlar komitesi vardır.

Her memleket bu Meclisin kuvvetlenmesini, müşterek tehlikelere karşı, müşterek medeni idealleri tahakkuk ettirmek için daha müessir ve müsmir bir işbirliği tahakkuk etmesini arzu etmektedirler.

Bu Meclis birinci içtima devresini 1949 yılı Ağustosunda yapmıştır.

İkinci içtima devresini iki defa toplanarak 1950 Ağustos ve Kasım aylarında yapmıştır.

Her memleket, Milletlerarası kurulmuş olan bu Meclise muhtelif partilere mensup âzalarla iştirak ettiği ve buna riayet edileceği, zamanında taahhüt edildiği halde, bu seneki içtimalara Halk Partisi iştirak etmemiştir.

Bunun sebebini bana ve arkadaşlara soranlara bütün tutanakların tasdik edilmemiş olduğu hakkındaki Halk Partisi tebliği resmîsini nakil ile izaha çalıştık. Bu ölçüdeki dış temsil vazifelerinden iç sebeplerle ve parti ihtilâfları ile uzak kalmamak millî vazifedir kanaatindeyim.

Bunun neticesinde heyetimiz altı demokrat, iki bağımsız milletvekilinden teşkil edilmiştir. Meclisin mesai ve kararlarından bahsetmeden heyetin mesaisinden ve diğer heyetlerin vaziyetinden bahse lüzum görmekteyiz.

Heyetimizin mesaisi :

Heyetimiz muvaffakiyetin esasını daimî bir iş birliğinde gördüğünden Starzburg'a varır varmaz Nazırlar Komitesi içtimaına gelmiş olan Sayın Dışişleri Bakanımızla bütün siyasi meseleler üzerinde istişarede bulunmuş, muhaberat ve temas imkânlarını teshil için bir kâtip terfikini Bakanımızın yakın alâkası ile temin etmiş ve ondan sonra her işte ve mevzuda memleket şeref ve haysiyetini titizlikle korumayı vazife bilmiştir.

Mesai komisyonlarla umumi heyette cereyan etmiştir. Raporda görüldüğü veçhile her komisyona ve tâli komisyonlara iştirak edilmiş, umumi heyette de cidden kuvvetli ve nazarı dikkati celbeden konuşmalar yapılmıştır.

Bunların tafsilâtına ve diğer heyetlerle olan temas ve dostluklara raporda uzun bir yer verildiğinden tekrarla sizleri yormak istemem.

Şunu tam bir vicdan kanaati ile arzetmek isterim : Heyet kendisine verilen vazifeyi, bu gibi ecnebi ve Milletlerarası içtimalara ilk defa iştirak etmesine rağmen cidden başarı ile yapmıştır.

Diğer heyetlere gelince :

Bundan kastım şudur : Diğer heyetler yedek âzalar, mütahassıs, müşavirler ve ehliyetli mütercim ve kâtiplerle bu mesaiye katılıyorlar. Bunun malî imkânlarla mukayyet olduğunu bilmekle beraber raporumdaki teklifler üzerinde Hükümetin biraz tevakkuf etmesini rica edeceğim.

Seçimler: Heyetin bir vazifesi de seçimlerde Avrupa Meclisi faaliyet organları arasında mevki elde etmeye çalışması idi. Gerek Meclis mevzularına vukufta, gerek Avrupa ricali ile temasta ve gerek memleketimizin dâvalarını yakından izah ve müdafaada bunda âzami muvaffakiyeti istihsale çalışmak şarttır. Milletlerarası her işe ve topluluğa giren Türk heyetlerinin başlıca vazifeleri bu yolda ciddî gayret ve himmet olmalıdır.

Biz belki çok şey istihsal etmiş değiliz. Fakat 15 millet arasında ,büyük devletlerden hemen sonra ve onlarla beraber başlıca vazifelere seçildik.

Başkanlık Divanında bir, daimî komisyonda iki yer aldık. Üç yüksek hususi komiteden yedişer âzalık, Avrupa ziraatine istikamet verecek olan hususi zirai komitede bir, Avrupa meclisinde temsil edilmiyen milletlerin menafii ile meşgul olacak çok mühim bir hususi komitede de bir yer elde ettik.

Siyasi itibarımız

Bu durumun istihsalinde yalnız mütevazı

çalışmalarımız âmil olmuş değildir. Bence iki mühim siyasi hâdise itibarımızı cidden artırmıştır. Bunu büyük bir gururla huzurunuzda arzetmek isterim.

1. Türk Milletinin, engin bir olgunluk ve sükûnetle 14 Mayıs seçimlerini muvaffakiyet ve kolaylıkla başarması ve bu vâdideki endişeleri kökünden silmiş olması;

2. Dünya sulhü dâvasına samimî inanış ve beynelmilel taahhütlere ciddî bağlılık ifade eden Kore hâdisesindeki fedakâr hükümet kararı. (Alkışlar)

Bu iki hâdisenin sağladığı itibarla iftihar ederken, dünyada eşi bulunmıyan kahramanlarımızın şanlı savaşları Meclisin takdir ve hayranlığını büsbütün kökleştirmiştir. (Alkışlar). O kadar ki, en mühim devlet ricali her fırsatta ve hepimize:

«Kore'de dünya sulhü için, dünyayı hayran bırakan Türk askerinin kendi varlık dâvasında, kendi öz vatanında ne harikalar yaratacağını, size düşmanlık etmek gafletine düşecek olanlar ağır ağır düşüneceklerdir. Bu büyük kazancınız olmuştur.» demişlerdir.

Bütün bunlar siyasi itibarımızı kuvvetlendirmeye yarar hâdiselerdir. Fakat bizler, bunların yanında dış temsil işlerimizin olgun ve sabırlı çalışmadan bıkmamak, her işte hazırlıklı, bilgili olmak, metodik çalışmak mecburiyetindeyiz.

Bu sebeple hangi arkadaşlar vazife alırlarsa alsınlar, kendilerini lüzumlu her vasıta ile teçhiz etmeye mecburuz.

Avrupa meclisinin mesai ve kararlarına gelince:

Avrupa'da Millî Meclisler yanında ve ilerde belki onların üstünde bir meclis kurulma yolundadır. Bunu zamanla teşrîî bir Meclis haline getirmek, murakabesine tâbi bir icra uzvu ile teçhiz etmek yolunda büyük emekler sarfedildiği görülmektedir. Birleşmiş Amerika gibi birleşmiş Avrupa'yı görmek istiyenler çoktur. Bu itibarla verilen kararların başında her memleket meclisinde Avrupa meclisinin kararlarının, tavsiyelerinin tetkik ve kararlara raptı da gelmektedir.

Raporda hulâsaten temas ettiğimiz, her sahaya ait yüze yakın karar ve tavsiyeyi burada tafsil edecek değiliz. Bunların dikkatle ele alınmaları lâzımdır.

Bugün huzurunuzda en mühim telâkki edilen birkaç ana dâvadan bahse zaruret görmekteyiz:

1. Avrupa Meclisinin bünyesi ve statüsü :

Arzettiğim gibi Avrupa Meclisi istişari hüviyetle kurulmuştur. Fakat mesai ilerledikçe, teklifler çoğaldıkça ve hâdiseler, birliği teşvik ve tacil eder inkişaflar gösterdikçe, Meclisin daha müessir bir hüviyet alması zarureti hissediliyor.

Meclise Supra - National bir hüviyet vermek, mahdut vazifeli fakat hakiki salâhiyetlerle teçhiz etmek ve daha birçok federalist, fonksiyonel fikirler üzerinde münakaşalar yapılmakta ve yeni yeni projeler ileri sürülmektedir.

3 . XI . 1950 de Roma'da toplanan Nazırlar Komitesî bu vâdide yüksek mütehassısların tetkikını faydalı görmüştür.

Bunu mütaakıp Strazburg'da toplanan Meclis, bâzı muayyen mevzularda büyük salâhiyetli ihtisas mercileri kurarak mesafe kazandırmayı kararlaştırmıştır... Aut Spécialisées.

Bu mercilerin ne suretle kurulması için de 7 kişiden mürekkep dört hususi komite kurmuştur. Bunlar yukarda temas ettiğim : (Statü, münakale, ziraat, âza olmıyan devletler menafiini tetkik komiteleridir.)

Şu halde önümüzdeki devrede Avrupa Meclisi bünyesi yine uzun tetkik ve münakaşa mevzuu olacaktır. Şimdiden Başkanlık Divanına verilmiş bulunan Mackay ve Lâ Malfa projeleri önümüzdeki içtima gündeminin başlıca mevzuları olacaktır. Bu sebeplerle Millî Meclislerde Avrupa Meclisine nasıl bir hüviyet verilmesi gerektiğini, işi encümene vererek ince bir tahlile tâbi tuttuktan sonra veya doğrudan doğruya tetkik ve münakaşa ediyorlar.

2. Avrupa müdafaası ve Avrupa ordusu :

Meclis Ağustos devresinde, devrin en büyük adamlarından Churchill'în teklifi ile bir Avrupa ordusu kurulmasına karar vermiş ve bunu Nazırlar Komitesine göndermişti.

Nazırlar Komitesi millî müdafaaya mütaallik olan her kararın Avrupa Meclisinin salâhiyeti dışında olduğuna karar verdi.

Bu karar hem daimî komisyonda, hem Mecliste fırtına kopardı ve Meclis mevzuu tekrar ruznamesinde muhafaza ederek münakaşa ettî ve tekrar daha şümullü bir mahiyette eski kararında ısrar etti. Bu tekrar Nazırlar Komitesine gönderilmiştir.

Arada, Londra, Waşington, Brüksel toplantıları olduğunu, Gl. Eisenhowére vazife verildiğini görüyoruz. Bu siyasi faaliyetlerin akislerini müstakil toplantıda herhalde göreceğiz.

Statünün bir vuzuhsuzluğu ve istişari hüviyetin bir mahzuru da, bu dâvada derin surette kendini gösterdi.

3. İnsan Hakları Beyannamesi :

Birleşmiş Milletler Anayasasına tevfikan hazırlanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi esas alınarak hazırlanmıştı. Nazırlar Komitesi bu metni tadillerle kabul ve merasimle imza etti. Fakat Meclis eski noktai nazarında israr istikametinde görülmektedir. Bizce insan hak ve hürriyetleri üzerinde yalnız beynelmilel vesikaları kabul etmekle kalmamalıyız, bunları mevzuat bünyemizde ve tatbikatımızda samimi olarak göstermeliyiz kanaatindeyim. Buna zaruret vardır.

4. Şuman Plânına gelince:

Avrupa alâkadar devletleri arasında bir kömür - çelik birliği kurulmasına mâtuf olan bu mühim plân hâdise ile alâkalı altı devlete intikal ettirilmiş olduğundan, Meclis de ayni suretle bu yoldaki anlaşmalar neticesine intizar durumuna girmiştir.

Bu noktada şahsi düşünceme göre, alâkalı devletlerin temas ve çalışmalarını dikkatle takip faydalıdır. Çünkü; memleketimiz kömür - çelik sanayiinde bu milletlerle bir seviyede olmamakla beraber, toprakaltı serveti olarak zengin kömür ve demir cevherine maliktir. İptidai maddesinin imkânları bakımından böyle bir birliğin müstakbel tesirlerini şimdiden mülâhaza etmeyi zaruri gördüm.

5. Tam iş temini meselesi : (Plein Emploi karşılığı olarak kullanıyorum).

İngiliz iktidar partisinin üzerinde hassasiyetle durduğu bu mesele Ekonomi Komisyonunu çok işgal etmiş ve iştirak ettiğimiz bir tâli komisyonda hazırlanan metin - tadil teklifimiz de kabul edilerek - Umumi Heyetçe tasvip edilmiştir.

Nazırlar Komitesi bu vâdideki mütehassıs teşkilâtla iş birliği ve malûmat ikmalini bihakkın kararlaştırmış ve bu yolda takibe devam edilmekte bulunmuştur.

Bizde grev hakkı olmadığı için istatistik rakamlarla bu dâvaya fazla girişilmemiştir.

6. Avrupanın içtimai emniyet mevzuunda Strazburg'ta toplanan hükümetler mütehassıslarınca tetkik edilen ve hazırlanmış olması lâzımgelen rapor her halde önümüzdeki içtima ruznamesine getirilecektir.

7. Bilhassa Almanları alâkadar eden muhacirler meselesi de elde olan ve halline ciddiyetle çalışılan içtimai mevzulardan biridir. Bu konuda salâhiyetli ve kudretli bir ofis kurulması ve devletleri hâdise ile alâkadar etmek düşünülmüştür.

8. Nazırlar komitesinden Meclise gönderilen bir talep de, sulh beyannamesidir. Meclis daha evvelki içtimaında bu hususta bir beyanname neşrettiği için bunun tekrar ve teyidini kâli bulmuştur.

Meclis ayni tarihte Şmali Kore'nin tecavüzünü de şiddetle takbih etmiştir.

9. Bulgarların 250 bin vatandaşımız hakkında reva gördükleri gayriinsani muameleye gelince :

Dışişleri Bakanımızın cidden muvaffakiyetli mesaisiyle, Bakanlar Komitesi Roma'da bu meseleyi tetkik etmiş ve oybirliğiyle kabul ettiği şiddetli protesto ile Bulgar Hükümetini alenen takbih etmiştir. Kont Sforza tarafından Dâimi Komiteye arzolunan bu kararı, Umumi Heyete ayni tasvip duygusiyle intikal ettirdik, Umumi Heyette ittifakla tasvip edildi.

10. Diğer eski ve yeni kararlar:

A) Eski kararlar:

Nazırlar Kimitesine verilmiştir ve Kont Sforza bunların da imkân nispetinde tetkik ve karara bağlanacağını bildirmiştir. Bunlar pek çoktur, mütenevvidir: (Avrupa Bankası, tek para, büyük evrupa şirketleri tesisi, gümrük tahditlerinin kaldırılması, münakale, ziraat birlikleri tesisi, diplomaların teadülünü temin, Avrupa tütün tekeli tesisi, iskân dâvası, üniversite, kollej, kültür merkezleri tesisi bâzı, mevzularda tek bakanlıklar kurulması Beynelmilel bâzı teşkilâtın Avrupa Meclisine raptı, rektör ve gençlik toplantıları yapılması, mülkiyet hakkı, tek pasaport, vizelerin kaldırılması, müşterek istihbarat tesisi ve daha birçok çeşitli karar ve tavsiyeler Nazırlar Komitesine ve Millî Meclislere intikal ettirilmiştir.

B) Yeni kararlara gelince:

Yukarda birçoklarını ve Nazırlar Komitesi kararı üzerine münakaşa edilenleri arzetmiştim. Bunların yanında Avrupa Birliği fikrini yay-

mak ve kuvvetlendirmek için her memlekette her tarafta onar dakika radyo ile neşriyat yapılması kararlaştırılmıştır.

Millî Meclislerin kararları bir an evvel tetkik ve noktai nazrlarını Avrupa Meclisine bildirmeleri teyit edilmiştir.

Hulâsa: Arkadaşlarımla mutabık kalarak arzettigim bu malûmat ve raporumuzda sıraladığımız tekliflerin ister doğrudan doğruya müzakere edilerek, ister salâhiyetli komisyonun tetkikından geçirilerek ele alınmasını ve varılacak neticeye göre muamele yapılmasını rica ediyoruz.

Bu rapordaki izahatımızla muhteretm arkadaşlarımızı yeni ve mühim bir cereyanın son safhalarından haberdar etmiş oluyoruz.

Sözlerimi bitirmeden evvel bu çetin mesailde ciddî ve bilgili varlıklariyle bana yardım eden ve memleketimizin şeref ve itibarını cidden yükseltmiş olan arkadaşlarıma huzurunuzda teşekkürü bir borç bilirim.

Kısa bir içtima devresinde uhdeme tevdi buyurulan ve benim için en büyük şeref teşkil eden Türk Heyeti Başkanlığına tâyinimden dolayı da derin minnetlerimi arz eder buna lâyık olmaya gücümün yettiği kadar çalıştığımı da derin hürmetlerle arzederim, muhterem arkadaşlarım. (Alkışlar).

BAŞKAN — Sayın arkadaşlar, arkadaşımız Refet Aksoy'un talebi üzerine lüzumlu izahatı dinlediniz. Bu hususta müzakere açılmasını kabul edenler...

ABDÜRRAHMAN MELEK (Hatay) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

ABDÜRRAHMAN MELEK (Hatay) — Muhterem arkadaşlar; biraz evvel Yüksek Heyetinizin tasvibine iktiran etmesi üzerine sayın arkadaşımızın vermiş oldukları izahat, bu işlerin Millî Meclise intikali bakımından çok faydalı olabilir. Ancak bugün için, bu şekilde intikalin bir kıymeti hukukiyesi yoktur, bu bakımdan müzakere açılıp açılmaması hakkında Riyasetin ortaya koydukları fikir ve bu mevzuun Mecliste görüşülmesi nabemevsimdir. Çünkü şunu hemen arzedeyim ki, bu raporu veren heyet Meclis dahilinde bir teşekküldür. Meclisin bir parçası olarak faaliyette bulunan bir müessese değildir. Yani Meclis namına çalışan bir encümen gibi meselâ Dahiliye, Hariciye Encümenleri gibi bir teşekkül değil ancak Meclis dahilinde milletvekillerinden teşekkül etmiş bir müessesedir. Burada mevcut bütün milletvekilleri arkadaşlarımız bu teşekkülün birer kıymetli üyesi olsalar dahi bunun Büyük Millet Meclisi halinde toplu bir şekilde burada münakaşası doğru olamaz. Çünkü oraya giden heyet Büyük Millet Meclisini temsilen gitmiş değildir. Gönül ister ki, Avrupa Birliği fikri ilerliyebilsin ve nihayet Meclislerarası bir birlik teessüs etsin. Şimdilik Avrupa Birliği Asemblesi istişari mahiyettedir.

Numarasını hatırlamıyorum. Meclis bu kanunu kabul ettiği zaman Konseye yalnız Hükümet iltihak etmiş statüsünü de bir kül olarak kabul etmiş olmamız itibariyle asamble toplantılarına bir heyet gitmektedir. Ancak bu heyet Meclis adına iştirak etmiş değildir. Bu itibarla Sayın Riyaset Makamından rica ediyorum, bunu müzakere mevzuu etmeleri bugün için doğru değildir. Hariciye Bakanı kıymetli Profesörün de yerinde baş sallamak suretiyle gösterdikleri alâka, mütalâamın yerinde olduğunu teyit ediyor.

Şunu hatırlatayım ki, bendeniz bu kanunun müdafaasını ve sözcülüğünü yapmış bir arkadaşınızım. Bütün mevcudiyetimle Avrupa Birliğinin ilerilemesine taraftarım ve Meclislere intikalini çok arzu etmekle beraber, bugün Büyük Millet Meclisine intikal ettirilerek mevzuu müzakere edilmesini doğru bulmuyorum. Çünkü buna dair kararların bizi nerelere sürükleyebileceğini hatırlamanızı rica ediyorum. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

BAŞKAN — Arkadaşlar biraz evvel bu konu üzerinde müzakere açılmasını reye arzetmekliğim, bu hususta kanun veya katî bir karar almak mahiyetinde bir neticeye varmak için değildir. Bu, sırf tenevvür etmek maksadına mâtuftur. Müzakere olursa tenevvür için olacaktır. Esasen başka şekilde müzakere açılmasına İçtüzük de müsait değildir. Maksat, gerek Meclis ve gerekse orada bulunan arkadaşların birbirlerini tenvir edebilmesi bakımından müzakere olunması şeklindedir. Yoksa bir karara bağlamak bakımından değildir.

Maamafih verilmiş bir takrir vardır, okutayım, yüksek reyinize arzederim.

Yüksek Başkanlığa

Avrupa Konseyi İstişari Asamblesine iştirak eden arkadaşlarımızın verdikleri izahatı dinlemiş bulunuyoruz. Orada verilen karar ve varılan neticeler tetkik edilmek ve haklarında geregen muameleleri icra edilmek üzere bu karar ve neticelerin Dışişleri Komisyonuna havalesini teklif ederim.

İstanbul Milletvekili
Salamon Adato

BAŞKAN — Müzakereye lüzum hasıl olursa Komisyon raporu üzerine yaparız. Bu teklifi reyinize arzediyorum: Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

4. — SEÇİMLER

1. — Başkanvekili seçimi

BAŞKAN — Şimdi Başkanvekili seçimine geçiyoruz. Lûtfen oylarınızı kullanınız.

Oyları ayırmak için ad çekmek suretiyle üç kişilik bir tasnif heyeti tefrik edilecektir:

Abdullah Aytemiz (Maraş),

Ramiz Eren, (Ankara),

Ahmet Başıbüyük (Çorum).

Arkadaşlar, müzakereye devam edilecektir, oy verildikten sonra arkadaşların yerlerini almalarını rica ederim.

(Maraş seçim çevresinden oylar toplandı).

5. — SORULAR

1. — İzmir Milletvekili Abidin Tekön'ün, Devlet Demiryolları hareket kısmındaki memur, hizmetli ve işçilerin yıpranma zammından niçin faydalanmadıklarına ve cer atelyeleriyle depolarda çalışan işçilere tatbik edilen ücret ve terfi baremi ile İzmir - Kasaba ve Temdidi Demiryolları İdaresinde çalışmış olan memur ve hizmetlilerin ikramiyelerine dair Ulaştırma Bakanlığından sözlü sorusu (6/147)

BAŞKAN — İzmir Milletvekili Abidin Tekön arkadaşımız burada mı efendim? (Yok sesleri).

Şu halde ikinci defa bulunmadıkları için soru düşmüştür.

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında akdedilmiş olan Garanti Anlaşmasının onanması hakkında Kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/112) [1]

BAŞKAN — Bu tasarının ivedilik ve öncelikle görüşülmesi Komisyon tarafından teklif edilmektedir.

Öncelikle görüşülmesini kabul edenler lûtfen işaret buyursunlar ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

İvedilikle görüşülmesini reyinize arzediyorum: Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü hakkında söz istiyen var mı?

NECİP BİLGE (Niğde) — Efendim, bendeniz iki temennide bulunmak için söz aldım. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında akdedilmiş olan Garanti Anlaşmasının onanması hakkında Kanun tasarısını ve bunun içerisindeki anlaşmayı gözden geçirdim. Fakat çok teknik meseleleri ihtiva ettiği için anlamakta ben güçlük çektim. Bu bakımdan muhtelif hükümlerin tatbikatta işleyiş tarzı ve aynı zamanda Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının bilhassa Hükümetimizle olan münasebeti hakkında biraz aydınlatıcı izahat verilmesini rica edeceğim. Diğer taraftan bu anlaşmanın içerisinde öyle hükümler vardır ki, memleketimizin hürriyetini tahdit edecek bir mahiyet taşıdığı kanaatini hâsıl ediyor. Bunun hakkında izahat verilirse herhalde faideli olur.

Meselâ üçüncü maddenin (e) fıkrasında : «İkraz kararıyle alâkalı maksatlar için bankanın salâhiyetli mümessillerinin kefilin arazisini ziyaret etmelerine, Bankanın mâkulâne talebi üzerine kefil müsaade edecektir.» Yani arazi içerisinde dolaşmalar yapılacağı gibi malûmat vermek gibi bâzı mükellefiyetler vardır. Sonra başka şekilde,

[1] *46 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.*

borç yapmak hususunda da malûmat vermek gibi bâzı mükellefiyetler vardır. Bu bakımlardan izahat verilmesinin herhalde faydalı olduğu kanaatindeyim.

İkinci temennim : İçtüzük hükümlerine göre, anlaşmanın metni üzerinde herhangi bir tadilât yapmaya imkân yoktur, her hangi bir milletvekili bunun tadili hususunda teklifte bulunamaz. Onun için bu gibi anlaşmalar tercüme edildiği zaman biraz daha dikkatli ve itinalı davranılmasını ben bilhassa şu bakımlardan rica edeceğim. Bilhassa dil bakımından. Bu anlaşmalar içerisinde çok eski kelimeler vardır. Bir taraftan «kalkınma», «yatırım» gibi yeni Türkçede henüz kullanılmaya başladığımız kelimeler yanında «badema», «vacibüttediye», «şuabat», «müessesat» gibi Meşrutiyet zamanına, tanzimat zamanına ait bir takım kelimeler geçiyor. Bu bakımdan Dışişleri Bakanlığının mütahassıs bürosunun bu hükümleri tercüme ederken daha dikkatli ve itinalı davranmasını ve yeni Türkçe'ye daha uygun bir şekilde tercüme etmesini rica edeceğim.

Mâruzatım bundan ibarettir.

DIŞİŞLERİ BAKANI FUAD KÖPRÜLÜ (İstanbul) — Efendim, bendeniz, işin teknik taraflarına girecek değilim. Yalnız şu nokta hakkında mâruzatta bulunayım ki; bu mukaveleler muayyendir. Yani bu banka ikrazda bulunduğu bütün devletlerle aynı formül dairesinde mukavele yapar. Bu itibarla arkadaşımızın tahdidî mahiyette gördüğü bâzı mukavele hükümleri, yahut da bankaya biraz fazla imtiyaz veriliyor, Devletin haklarına, hakimiyetine bir nevi taarruzdur, onu biraz bozucu mahiyettedir dedikleri hükümler, kendilerinin düşündükleri mahiyette değildir.

Bugüne kalar umumî telâkkiye göre, bu bankaca bütün devletlerle yapılan ikrazlarda aynı formül dairesinde bu mukavele yapılmaktadır. Bunlar muayyen mukavele tipleridir. Bu tipler dahilinde olmadıkça banka ile muamele yapmaya imkân yoktur. Bu itibarla diğer bütün devletlerin kabul ettikleri, bugünün hukuki telâkkilerine uygun buldukları ve hakimiyetlerine mugayir addetmedikleri bir formül kabul etmekte biz de tereddüt etmedik.

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Arkadaşlar; ivedilikle görüşülmesi istenen kanun tasarısına muarızım. Hem de eşkâline değil esasına muarızım. Bu, bizim parti prensiplerimize uymadığı için muarızım. Programımıza aykırı olduğu için muarızım. Millî iktisadımıza aykırı gördüğüm için muarızım.

Arkadaşlar ben maliyeci değilim, hepimiz birbirimizi biliyoruz. Fakat orta seviyeli bir Milletvekili arkadaşınız olarak bu tasarıyı inceledim. Bu tasarı eski devrin bir anlaşmasından ileri geliyor. Türkiye'de Sanayi Kalkınma Bankası kurmak istenmiş, kurulmuş, fakat buna dışardan sermaye tedariki icabetmiş, sermaye tedariki için banka Birleşmiş Milletler İmar ve Kalkınma Bankasına müracaat edilmiş, banka bizden bâzı şeyler istemiş. Elimizdeki tasarının gerekçesi 5660 sayılı Kanun gereğince diyor, bu kanunu aradım 24 . III . 1950 tarihinde çıkmış. 27 - 28 kanun içinde, şu rekor günlerinde çıkmış. İvedilik kararı alınmış, tümü hakkında kimse söz söylememiş, maddeleri hakkında da hiç kimse tahlilde bulunmamış, ekspres geçmiştir. Benim orta seviyeli bir Milletvekili olarak maliyeci ve bir mütehassıs olmadan, dikkatimi çeken ve üzerinde durduğum maddeler vardır. Müsaadenizle kısaca okuyacağım; (Türkiye Sanayi Kalkınma Bankasının birinci madde gereğince hâsıl olan kâr noksanları Hazinece..) Birinci maddede % 6 nispetinden bahsediyor. Eğer bizim kurduğumuz banka bu % 6 yı her sene Beynelmilel Bankaya veremezse bu aradaki açıklar Hazinemizce kapatılacaktır.

(Hazinece avans olarak ödenir. Banka, bu avansları kanuni ihtiyatları çıktıktan sonra sâfi kârı ödenmiş sermayesinin yüzde 6 sını mütecaviz oldukça Hazineye kâr fazlasından iade eder.)

Üçüncü madde — Birinci maddede sözü geçen Banka mevduat kabul etmediği müddetçe 2999 sayılı Bankalar Kanunu ile ek ve tadillerinin hükümlerine tâbi tutulamaz.)

Arkadaşlar bu yeni kurduğumuz banka, Bankalar Kanunu ahkâmından da muaf tutuluyor.

Bu arada % 6 dan aşağı düşecek temettüleri Hazinenin kefaleti altına koymuşuz, 5660 sayılı Kanunla. Nihayet aynı kanunun dördüncü maddesiyle de bu bankayı Ticaret Kanununun 422 nci maddesinden yeni kurulmakta olduğu için muaf tutuyoruz. Bu bankaya büyük hususiyetler veriyoruz, vergilerden muaf tutuyoruz, Ticaret Kanunundan muaf tutuyoruz. Açığın

olursa kapatacağım, diyoruz. Bu, bir prensiptir, anlaşılır bir şeydir. Meselâ kapitalist devletçiliğin esasında bu kabul olunabilir. Fakat bizim anladığımız mânada, mazur görün, Gökalpçı ve Atatürk'çü bir milliyetçilik prensibine ve bu mânada millî iktisada inanmış bir insan olarak arzediyorum, benim düşünceme aykırıdır.

İktidar değişmiş, Hükümetiniz eskiden devraldığı bu teşebbüs üzerinde yürümüş, nihayet 25 . XII . 1950 tarihinde bu tasarıyı buraya sevkederken yaptığı garanti anlaşmasından bahsediyor ve onun icaplarını yazıyor. Bunların teferruatına girmek istemiyorum. Bunların hulâsası şudur: Bir banka kuruluyor, bunun hususi sermaye 1/4 ünü tedarik etmiş 2/4 ünü Beynelmilel İmar ve Kalkınma Bankası ve 1/4 ünü de C. Merkez Bankası verecek ve bu da Hazinenin kefaleti altında bulunacak. Sermayenin % 75 i Hazinenin, yani İmar ve Kalkınma Bankasından borç alan Hazinenin olacaktır. Hazine bunun için % 6 faiz ödiyecek.

Arkadaşlar, bu noktadan gayet karakteristik buluyorum. % 75 i Devlet tarafından tediyeli ve Devletin kefaleti altında. Ve Devlet kanun çıkartarak birçok muafiyetler vererek bir Banka kuruyor. Bu tam mânasiyle karakteristik, tipik bir devletçilik kuruluşu, elimizde tasfiyelerini nasıl yapacağız diye düşündüğünüz, artık tâbirimi mazur görün, türlü türlü tiplere benziyen birçok müesseseler varken, yeni bir şey kuruyoruz. Üstelik bundan sonra her hangi bir yerden borç almaya teşebbüs edecek olursak; evvelâ bu bankaya haber verecek ve ondan sonra borç para alacağız, alırken haberin olsun diyeceğiz. Ona danışacağız. Bunun mânasının ne olduğunu maliyeci ve mütehassıs arkadaşlar şüphesiz daha iyi idrak ederler. Üstelik yeni anlaşma ile şu taahhütleri yerine getireceğiz; pullardan, harçlardan, vergilerden her şeyden bu bankayı muaf tutacağız. Sayın Hükümetimize bütün samimî kalbimle arzederim ki; bu memleketin kalkınması ziraat yolunda olacaktır, zirai enventismanlar yolunda olacaktır. Bunlar kısa vâdeli yatırımlardır. Dışardan alınacak sermayelerle bunlara verilecek faizler yüksektir bu faizi yüksek buluyorum arkadaşlar. Bunların kısa zamanda netice vereceğini, kısa zamanda kâr temin edeceğini zannetmiyorum, şayet bunu zirai istihsale sarfedersek bütün kalbim arkadaşlarla birliktir. Bilhassa biolojik istihsali arttırmak kısa vâdelidir.

Elimizde kötü örnekler vardır, maliyetleri yüksek tesisler, açıklar mevcut iken yeniden sınai kalkınma bankası kurmak; prensip ve programlarımıza, memleketin icaplarına, ideallerine uymadığı kanaatindeyim arkadaşlar. (doğru doğru sesleri)

Yalnız şu noktayı hülâsatan arzedeyim ki, gazetelerden takip ettiğime göre bu banka kurulmuş, meclisi idaresi ve sairesi hazırdır. Halbuki banka resmen teessüsü ve sermayesini sağlıyan tasarı henüz gelmiştir. Tasarıyı reddedelim demiyorum.

Geçen devreden müdevver ve merhumun eserlerinden biridir. Huzurunuza arzediyorum. Ancak Hükümetimizin dikkat ve teyakkuzuna aynı ehemmiyet ve şiddetle arzediyorum ki, bir daha böyle bir kanun getirirler bize böyle emrivâkiler yaparlarsa benim reyim menfi olacaktır, arkadaşlar. (Soldan alkışlar)

SUAD BAŞOL (Zonguldak) — İdare Meclisinde kimler vardır?

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Şahıslarla meşgul değilim.

HASAN POLATKAN MALİYE BAKANI (Eskişehir) — Bu bankanın durumu hakkında kısaca malûmat arzedeceğim. Türkiye'de yeni hususi sanayiin kurulmasına ve mevcut hususi sanayiin tevsiine ve modernleştirilmesine yardım etmek ve bunları hızlandırmak, ecnebi ve yerli hususi sermayenin Türkiye'de kurulan sanayie iştirakine müzaheret etmek, bu hususları teşci ve teşvik etmek, Türk sanayiine müteallik esham ve tahvilâtın hususi mülkiyete intikaline ve hususi mülkiyette bulunmasına gayret etmek ve Türkiye'de sanayie ait esham ve tahvilât piyasasının inkişafına yardım etmek üzere Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası telkinleri dairesinde 2 . VI . 1950 tarihinde Türkiye Sınai Kalkınma Bankası teşekkül etmiştir.

Bu bankanın sermayesi tamamen hususi bankalar - Cezmi Türk arkadaşımız Hazineden yardım suretiyle dediler - tamamen hususi bankalarla ticari ve sınai teşekküller tarafından temin edilmiş olup 12,5 milyon Türk lirasıdır. Bundan başka Merkez Bankası adı geçen bankaya 12 milyon 500 bin lira ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası da 19 . X . 1950 tarihli Anlaşma ile 9 milyon dolâr, yani 25 milyon Türk

lirası ikraz etmeyi kabul etmiştir. Bretton Woods Anlaşmasının üçüncü maddesine göre Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının hususi teşebbüse açmayı kabul ettiği kredilerin, yardım gören teşekkülün mensup olduğu Hükümetçe garanti edilmesi iktiza ettiğinden Türkiye'de Sınai Kalkınma Bankasına açılan kredinin taksitlerini garanti etmek üzere Hükümetimizle Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında 17 . X . 1950 tarihinde bir anlaşma imzalanmıştır. Bhetton Woods Anlaşmasına göre esasen İmar ve Kalkınma Bankasından yapılacak olan bir yardım Hükümetçe garanti edilmektedir. Buradaki müzakere bizim 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 33 ncü maddesi egreğince çıkarılması iktiza eden bir kanunun gelmiş olması dolayısiyledir. Ve bir az sonra arzedeceğim gibi, Cezmi Türk arkadaşımızın anladığı manada % 6 faizi garanti eden bir anlaşma da değildir.

Bu anlaşmanın başlıca hükümleri şunlardır:

1. Garanti Anlaşması ile kefil, yani Hükümetimiz, yalnız kefil sıfatiyle olmayıp, birinci derecede borçlu sıfatiyle bilâkayıd ve şart ikrazın resülmal, faiz ve sair masraflarını vâdelerinde ödenmelerini kabul eder.

2. Kefil, bankanın talebi üzerine malî ve iktisadi şartlarla tediye muvazenesi hakkında gerekli malûmatı vermeyi taahhüt eder,

3. Kefilin siyasi şubeleri veya müesseseleri yeni bir dış borc akdetmeye ve mevcutlarının tediye şartlarında mühim değişiklikler yapmıya tevessül ettiği takdirde bu hususta banka ile bir noktai nazar teati etmeyi kabul etmektedir.

Dördüncüsü; kefilin veya siyasi şube ve müesseselerinin her hangi birinin mevcudatı üzerinde her hangi bir dış borcun tediyesinin temini zımnında bir rehin hakkı tesis edilmesi halinde bu teminat istikrazın resülmal, faiz ve sair masraflarına da aynı derecede şâmil olacaktır.

Beşincisi; ikrazın resülmal, faiz ve sair masrafları hiçbir vergiye tâbi olmaksızın tediye edilecektir.

Altıncısı; ikraz hangi para ile yapılmışsa, o para cinsinden ödenecektir.

1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 33 ncü maddesi hükmü her hangi bir istikraza Hazinenin kefaletinin hususi bir kanuna dayanmasını âmir bulunduğundan, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti namına verilen bu garantinin bir hüküm ifade edebilmesi için bir kanunla tasdiki icabetmektedir. Yoksa Cezmi Türk arkadaşımın ifade ettiği şekilde, banka bu kanunla kurulacak değildir. Banka kurulmuştur, banka faaliyete geçmiştir. Şimdi müzakeresi yapılmakta olan bu kanun tasarısı sadece garanti hakkındadır.

İkraz anlaşmasının meriyete girebilmesi, garanti anlaşmasının imzası tarihinden itibaren 90 günlük bir müddet zarfında tasdik edilmiş olmasına mütaallik olup garanti anlaşması bu müddet zarfında tasdik edilmediği takdirde Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası ikraz anlaşmasını feshetmek hakkına maliktir.

Cezmi Türk arkadaşım 5660 sayılı Kanundan bahsederken, şimdi müzakeresi yapılan bu kanunla Sınai Kalkınma Bankasına % 6 bir faiz garanti edilmekte olduğundan, % 6 faizi Beynelmilel İmar ve Kalkınma Bankasına vereceğimizden bahsettiler, bu yanlıştır. Sanayi Kalkınma Bankasının Beynelmilel İmar ve Kalkınma Bankasından yapmış olduğu 9 milyon dolâr mukabili 25 milyon Türk lirasının bu % 6 ile bir alâkası yoktur. 9 milyon dolâr için faiz ödenecektir, kâr değil, ayni zamanda bu faiz de % 6 değildir, 3,75 tir. Kaldı ki, bu faiz, paranın kullanmaya başlanmasından tibaren ödenecektir. Para kullanılmaya başlanıncıya kadar bu faiz 3,75 değil 0,75 nispetindedir.

Cezmi Türk arkadaşım, ecnebi sermayesinden bahsettiler ve konuşmalarından âdeta böyle bir sermayenin memlekete girmesinin iyi netice vermiyeceği şeklinde bir hava sezinsedim. Hükümetiniz ecnebi sermayesinin memleketimize mümkün olduğu kadar bol getirilmesine ve bol girmesine çalışılmaktadır. (Bravo sesleri, alkışlar). Yüksek Heyetinizin ecnebi sermayesinin memlekete girmemesi yolunda her hangi bir kanaata sahip olmadığına da inanıyoruz. Bidayette arzettiğim gibi Sanayı Kalkınma Bankası Devlet sanayiini finanse edecek değildir. Doğrudan doğruya hususi sanayie yardım edecektir ve arzettiğim işleri yapacaktır. Kaldıki, Hükümetimizin proğramında da şahsi teşebbüse kıymet verilmesi ve bunların desteklenmesi ve kalkınmasına yardım edilmesi derpiş edilmiştir. İşte esasen bizim proğramımızın icabından olanb, bu kalkınmaya yardım işini Sanayi Kalkınma Bankası da destekliyecektir.

Sanayi Kalkınma Bankasına hangi müessese-

ler iştirak etmiştir, onu arzedeyim:

İş Bankası, Osmanlı Bankası, Yapı Kredi Bankası, İstanbul Ticaret Borsası, İstanbul Ticaret ve Sanayi odası, Türkiye Garanti Bankası, Selânik Bankası, Türk Tücaret Bankası, Ak Bank, Banka Komerçiyale İtalyana, Çukurova Türk Anonim Ortaklığı, Hollanşe Banka Ünix, İzmir Pamuk Mensücat Şirketi, Türkiye İmar Bankası, Türkiye Kredi Bankası ve mütaaddit hususi şahıslar, Sanayi Kalkınma Bankasına hisse almak suretiyle iştirak etmiş bulunmaktadırlar. Bu bankanın milletimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim (Alkışlar).

EMRULLAH NUTKU (Erzurum) — Sözcü sıfatiyle konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

EMRULLAH NUTKU (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar; bu tasarının tetkik edildiği Karma Komisyonun sözcüsü olarak ben de bir iki kelime ilâve suretiyle izahat vermek istiyorum.:

Efendim; vaziyeti Sayın Maliye Bakanımız çok güzel ve tafsilâtlı olarak anlattılar. Bu Garanti Anlaşması esasen yapılmıştır. Yalnız bu Garanti Anlaşmasının Millet Meclisinde tasdik edilmesi icabettiği için böyle bir Kanun ihzarına lüzum vardır. Muhasebei Umumiye Kanununun icabı da budur.

Yalnız şu kadarını söyliyeyim ki, bu memlekette likit sermaye mevcut olmadığından bugün bütün millî servetimiz birçok binalara ve işlemez yerlere kapatıldığı bir zamanda hariçten gelmek stidadında olan bir sermayenin gelmesine karşı hassasiyet göstermek doğru olmasa gerektir.

Sonra düşünmek lâzımdır ki, bugün hususi teşebbüsler bankalardan % 8,5 faizle ve komisyonlar da dâhil olmak üzere % 10 a yakın faiz ödemek suretiyle para almak mecburiyetinde kalmaktadırlar.

Şu halde arkadaşlar, bu anlaşma esasen memleketin menfaatine olmakla beraber yapılmış olan Onanma Kanunu da, doğrudan doğruya Muhasebei Umumiye Kanunu icabatındandır. Bu itibarla bunun üzerinde daha fazla konuşmaya lüzum olmadığı kanaatindeyim.

Hürmetle selâmlarım.

FÜRÜZAN TEKİL (İstanbul) — Bir sual. Efendim, bu bankanın yapmakta olduğu krediler hususi teşebbüs sahibne ve sanayi erbabına olduğuna ve bu kredilere Hükümet kefil olduğuna göre, bu krediler açılırken hangi kıstaslar kullanılmaktadır.?. (Maliye Bakanı söylesin sesleri).

BAŞKAN — Hükümete müteveccih bir sualdir, müsaade buyurun Emrullah Bey.

MALİYE BAKANI HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Efendim, Fürüzan Tekil arkadaşımız açılan kredileri Hükümetin tekeffül ettiğinden bahsettiler. Yanlış anlaşılmış olacak Hükümet Sanayi Kalkınma Bankasının her hangi bir müesseseye veya şahsa açacağı krediyi garanti etmemektedir. Bununla bir alâkası yoktur. Hazine sadece alâkası yoktur. Hazine sadece bu işin dış garantisini bu kanunla temin etmekteler. Sanayi kalkınma Bankası anonim şirket halinde kurulmuş bir bankadır. Kendi statüsü dâhilinde faaliyette bulunacaktır. Sanayi Kalkınma Bankası bir şahsa veya müesseseye sınai kredi açacağı zaman, mühterem arkadaşımız; kendileri işin yabancısı olmadıkları için bu mevzuu iyi bilirler, herhangi bir banka bir müesseseye veya şahsa keredi açacağı zaman nelere dikkat ve itina edersе Sanayi Kalkınma Bankası da aynı hususlara dikkat ve itina gösterecektir.

Hükümet şahıslara veya şirketlere açılan bu kredileri garanti edecek değildir.

BAŞKAN — Cezmi Türk Buyurun!

CEZMİ TÜRK (Seyhan) — Efendim, şahsan ben böyle bir şey söylememiş olmakla beraber Sayın Bakanımız ecnebi sermayeye aleyhtarlık şemmesi aldıklarından bahis buyurdular. Ben bütün kalbimle tekrar teyit, ifade, sarahat ve katiyetle beyan eylerim ki: tabiî kaynakları çok zengin, beşerî imkânları maalesef çok fakir olan memleektimizde geniş iş sahalarına büyük teminatla garanti ile, iyi niyetle gelecek her türlü ecnebi sermayeye karşı sinemiz açıktır. Bu gaye ile gelecek, elimizden tutacak, bizi kalkındıracak yardımda buluacak insanî hadlerde kâr temin edecek ecnebi sermayeyi daima bütün varlığımal selâmlarım.

Fakat bu demek değildir ki, haricî anlaşmalarla yapacağımız malî bağlanmaları biz iyice tetkik etmiyeceğiz. Kaldı ki, bu yaptığımız malî bağlanma resmî bir banka, Birleşmiş Milletler İmar ve Kalkınma Bankası iledir, biz de oranın bir üyesiyiz, banka kendi üyesini % 6 faizle borçlu kefil yapıyor. Demin kanunun okumadığım birinci maddesiyle, yani 5660 sayılı Kanunla tesbit edilmiş hüküm, aynen şudur:

« Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası ile iş birliği kurulacak olan Türkiye Sanai Kalkınma Bankasının elde ettiği sâfi kâr hissedarlarına % 6 nispetinde kâr dağıtmasına müsait olmadığı takdirde Maliye Bakanlığı bu kâr noksanının bankanın kuruluş tarihinden itibaren beş yıl müddetle ikmale yetkilidir ».

Yani Banka kendi hissedarlarına dağıtacağı kârın yüzde altısını garanti ediyor. Kâr haddini dağıtamazsa aradaki açığı biz kapatacağız demek oluyor. Bununla asıl kastım şudur: Sayın Bakan bu kararı tekabbül ettiklerini gösterdiler. Bundan sonra biz böyle şeyler getirebiliriz gibi söylediler. Ben de kısaca işin esasına girmek isterim. Lûtfedip de kendi okudukları maddeler kendilerini ret ve cerh eder mahiyettedir. Okumadıkları bir kısım vardır, onu da ben okuyayım arkadaşlar. «Birleşmiş Milletler Teşkilâtının malî bir uzvu olan Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının Türk hususi sermayesine yaptığı bu yardım bu sahada ilk defa görülen bir Milletlerarası İş Birliği nümunesidir deniyor. Demekki bunun sabıkı yok, başka memleketlerle bu şekilde bir anlaşma yapmamışlardır. İlk defa olarak İmar ve Kalkınma Bankası Türkiye ile böyle bir anlaşmaya girmektedir. Bununla, sayın Dışişleri Bakanımızın demin buyurduklarına da kısmen mukabele etmiş oluyorum. Bankanın anlaşma garantisi yani garanti anlaşması; evet muayyen bir formüldür, noter senedi gibi muayyen eşkâl dâhilinde yazılır, fakat bu tip anlaşma; maliyeci olmadığım için mâzur görün daha teknik konuşamıyorum, bu tip anlaşma bu bankanın milletlerle yaptığı ilk örnektir, nümunedir. Nedir arkadaşlar? 50 milyon lira var ortada. 25 milyon lirasını, bizdeki bankalar; resmî, hususi bankalar toplanmışlar 25 milyon lirasını koymuşlardır. Keşki daha fazla koysalardı da bizi de böyle müşkül bir vaziyete sokmasalardı.

Bendeniz Adana Milletvekiliyim. Beş senedir dikkat ederim, ne hikmetse Adana'da lokanta açılır yaşamaz, banka açılır yaşar. Bunu da karakteristik bir nokta olarak arzederim. 50 milyon lira ortaya koymuşlar, 12 500 000 bizimkiler vermiş, 12 500 000 Devlet Bankası olan Merkez Bankası vermiş, geriye kalan 25 milyon lirasını da yine Devletimiz hariçten borç alarak buraya veriyor. Yani bunun % 75 i Devlet sermayesi ve % 25 de hususi sermayedir.

Arkadaşlar, tarihî hâdiseler ve inkilâplar içinde yaşadık. Bahusus minnet ve şükranla arzederim ki, Atatürk'ün, böyle bir zekânın evlatları olarak mektep sıralarında okuduk, hayatta pek çok şeyler gördük. Bilhassa 1939 a kadar çok idealist şeylerle karşılaştık. Ondan sonra da şunu gördük; konjonktürü takip edenleriniz bilirler, Devletçilik namı altında ve onun gölgesinde hususi şahısların nasıl sermaye edindiğini gördük. Yine Devletçilik namı altında hususi şahısların kapitalinin nasıl filizlendiğini gördük. Devlet iplikle basma ve dokumacılık yaparken, onun gölgesi altında, onun randıman düşüklüğü ölçü olarak alındığından bu sermayelerin nasıl büyüdüğünü yine gördük. Konjanktürler meydandadır. Ben bütün konjanktürleri tetkik ettim ve bunların nasıl filizlenip beslendiğini müşahede ettim. Bu memlekette tasarruf mevduatı neymiş, Bankalardaki cari krediler neymiş, 1939 dan bu yana neler olmuş hepsini biliyorum. Bunları rakamlar halinde göstermek pek âlâ mümkündür. Ben bu dâvaya bugün girmek niyetinde değilim. Sayın Bakana şunu arzederim ki bugün için Türkiye'nin çabuk, hızlı kalkınması için zirai envestismanı her şeyden önce ele almalı. Bugünkü telâkkiyi bu memleketin realitesine uygun görmüyorum. Biz enventismanı nereye yapacağız? Köylümüze mi, küçük çiftçimize mi, küçük sanatkârlarımıza mı? Bir taraftan Muamele Vergisi büyük bir heyula gibi karşımızda duruyor, öte taraftan da boyuna inşaata para veriyoruz. Adına yatırım koymuşlar, yatıralım diye uğraşıyoruz. Bunu Avrupa İş Birliği İdaresinin çıkardığı bâzı istasistiklerde görmek mümkündür. Bizim geçen seneki bütçemizin gerekçesine bakın, biz böyle tasnif etmişiz, bir de onların istatistiklerine bakın. Her Devletin envestismanı geçmiş, Türkiye'ninkine gelince; boş bırakmış iki nokta koymuş, altına izahat vermiş, Türkiye'de bütçe maddeleri arasında envestismana benzer bâzı hesaplar vardır diyor.

Ben Sayın Maliye Bakanına anlatmaktan teeddüp ederim, envestismanın da bir milliyeti vardır. Ve millî bir envestismana da ihtiyaç vardır. Ve bu her millette değişiktir. Demir perde arkasında envestisman başkadır, Norveç'te envestisman başkadır, İngiltere'nin, Fransa'nın kendilerine göre envestisman telâkkisi başka

başkadır. Kalkınma ihtiyacı ve dâvası başka olan bu memleketin sermaye yatırımları da gayet tabiî, başka yolda olacaktır. Sözlerim bu kadardır arkadaşlar.

MALİYE BAKANI HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Efendim, Cezmi Türk arkadaşımız af buyursunlar, o kadar dağınık konuştular, öyle mevzudan mevzua atladılar ki, temas etmedikleri hiçbir nokta kalmadı. Kendimi Bütçe Komisyonunda bütçenin heyeti umumiyesi hakkında yapılan müzakerelerde zannettim. Cezmi Türk arkadaşımızın şimdi lüzumu olmadığı halde temas ettikleri mevzuları da sırası gelince tabiî istifade ile dinleriz.

Asıl mevzuumuza gelince: Mütemadiyen ziraatten bahsettiler. İçimizde ve yurdumuzda bu hakikati inkâr edecek, bunun aksini ileri sürecek ve nüfusunun % 82 si çiftçi olan, 15 milyon küsur vatandaşı ziraatle meşgul olan bu memlekette ziraati bırakalım da tamamen sanayie dönelim diye bir fikir ortaya sürecek acaba tek bir şahıs var mı ki, Cezmi Türk arkadaşımız bu şekilde konuşuyor ve böyle bir fikri ileri sürüyor? (Alkışlar) Bu hakikati kabul etmek demek, karşımıza çıkan bu imkândan faydalanmamak demek midir? Binaenaleyh İmar ve Kalkınma Bankasının bize açmak istediği bu krediye hayır ben ziraatçı memleketim, sanayiim için böyle bir krediye ihtiyacım yok diye red mi edelim? Keşke yüksek Meclisinize daha bunun gibi kanunlaştıran birçok tasarıları getirebilsek kendimizi bahtiyar addedeceğiz arkadaşlar.

İmar ve Kalkınma Bankası, adı üstünde, beynelmilel bir bankadır. Türkiye Cumhuriyeti de bu bankaya hissedar bulunmaktadır. Bu banka hasseten, bizde hususi teşebbüse kıymet vermek, hususi teşebbüsü desteklemek, Devlet elinde bulunan sanayii hususi teşebbüse mal etmek istemiştir. Hükümet programında yer alan ve muhtelif vesilelerle Hükümet kanaati olarak Hükümet ağziyle de ilân olunan hususi teşebbüsü kıymetlendirme ve kuvvetlendirme prensipinin gerçeklenmesini bu banka temin etmek istemiştir, ve bunu samimî olarak arzu da etmiştir. Türkiye'de hususi teşebbüsün kuvvetlenmesini İmar ve Kalkınma Bankası da istemiştir. Ve Türkiye'de hususi teşebbüsün kuvvetlenmesini İmar ve Kalkınma Bankası da istemiştir. Onun için evvelce yapılmış olan teşebbüsler gerçekleşmiş ve bu banka böyle bir krediyi vermeyi kabul etmiştir. Bu krediyi almakta, kabul etmekte ve bir banka kurmada ben sanayimiz hesabına bir kötülük değil, bilâkis bir iyilik olacağına eminim. Türkiye'nin zirai bir bünyeye sahip olması sanayi ile katiyen meşgul olmaması sanayi ile ilişiğini kesmesi demek değildir demek gibi bir mânaya gelmiyeceği için sanayii destekliyecek olan böyle bir krediyi büyük bir sevinçle kabul ettik. Arzettiğim gibi, benim temennim şudur ki, yüksek heyetinize bu kabil kanun tasarıları daha bol gelsin.

BEDRİ NEDİM GÖKNİL (İstanbul) — Efendim, Sayın Maliye Bakanının hâsıl olan tereddütlere karşı verdikleri cevaplara tamamiyle iştirak ediyorum, bu hususta fazla izahata lüzum görmüyorum.

Bu vesileden bilistifade Hükümetin bir noktaya dikkatini çekmek istiyorum. Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası, eğer yanılmıyorsam, İtalya'nın Cenubunda Sicilya ve havalisindeki halkın çok perişan ve hayatlarını kazanamıyacak hale gelmiş bulunduklarını dikkate alarak, yalnız bu maksat için, yani Sicilya civarındaki halkın iktisadi kalkınması için, ekmeklerini kazanabilecek bir duruma getirilmelerini sağlamak üzere 100 milyon dolâr ikraz etmiştir. Bu malûmatın tahkik ve tevsiki Hükümetçe mümkündür Demek oluyor ki, bu bankanın faaliyet sahası yalnız sanayi ve ziraat gibi işletme sahaları değil, içtimai yardım sahaları da faaliyetleri mevzuuna giriyor.

Bugün memleketimizin karşılaştığı mühim bir göçmen dâvası vardır. Bu göçmen dâvasının, yüz binlerce vatandaşın tehcir yolu ile memleketimize iltica ettiği ve bunların kısa zamanda müstahsil hale getirilmesi mecburiyeti, ve vazifesini bize tahmil ettiği bir hakikattır. Bu vesileden bilistifade göçmenlerin yalnız iskân ve istihsal sahasında faal hale getirilmeleri için kendilerine verilecek araziyi işletmeye yarayacak ve zaruri görülecek makina, alât ve edevatın hariçten getirilmesi tamamiyle bir kalkınma mevzuudur. Biraz evvel arzettiğim misal de bunun delilidir. Böyle bir örneği olduğuna göre, bu bankanın uzun vadeli kredi imkânından da bu mevzuda da istifade edilmesinin mümkün olduğunu tahmin ediyorum. Bu hususta alâkalı bakanın ve Hükümetin dikkatini çekmek istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, tümü hakkında başka söz istiyen var mı?

FİRUZAN TEKİL (İstanbul) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

FİRUZAN TEKİL (İstanbul) — Efendim, biraz önce Muhterem Maliye Bakanımız tarafından verilen izahatla da anlaşılmıştır ki; bu bankanın sermayesi yani elinde bulundurduğu para üç kanaldan gelmektedir. Birisi, Türkiye'de mevcut bankaların kalburüstü olanları bir araya gelmişler, iştirak etmişlerdir. İkinci kanal Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ikraz ettiği 12 milyon Türk lirasıdır. Üçüncü kanal, dışarıdan gelmekte olan 25 milyon liranın muadili dolârdır. Bu krediye, dışardan gelen paraya Devlet kefildir. Şimdi Türkiye'de çalışmaya başlamış olan bu bankaya sanayi erbabı tarafından hergün müteaddit müracaatlar yapılmaktadır. Bu müracaatlarda ele alınan mevzu hep kredidir, kredi istemektedirler. Bu kredi bu banka tarafından sağlanırken ne gibi kıstaslar mevcuttur? Hep biliyoruz ki, meselâ Marshall yardımında, o da bir kredidir nihayet prensip itibariyle, bu yardım da ehemmin mühimme tercih edilmesi, ehemmin mühimden tefrik edilmesi hususunda bir program vardır. Her gün bu bankaya müracaat etmekte olan sanayi erbabının kimisi çok ümitli, kimisi pek az ümitlidir. Bir program ve bir kıstas bilinmelidir ki, ona göre dışarıdan temin edilmekte olan bu kredi ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından iştiraken verilmekte olan 12 milyonluk para hüsnü suretle istimal edilebilsin. Bizim endişemiz buradadır ve bu noktaların aydınlanmasını temenni etmekteyiz. (Bravo sesleri).

Arkadaşlar, bu noktalar aydınlandıktan sonradır ki, Türkiye sanayiine yardım bâbında verilmekte olan bu para hiç şüphesiz yerinde kullanılmış olacaktır.

Bendeniz bunu rica ediyorum.

MALİYE BAKANI HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Efendim, bu bankanın yani Sanayi ve Kalkınma Bankasının başında beynelmilel İmar ve Kalkınma Bankasının göndermiş olduğu bir Amerika'lı mütehassıs bulunmaktadır. Demin de arzettiğim gibi, bankacılıkta ve kredi müesseselerinde bir şahsa veya müesseseye nasıl kredi açılırsa, bu banka da aynı şekilde kredi açacaktı. Yani, şahıs veya müessesenin duumu, faaliyeti, mevcutlar, kâr, zararı, iş ahlâkı, iş kabiliyeti, mazisi, kuruluş tarihinin eski veya yeni oluşu hepsi tetkik edildikten sonra muayyen bir nispet tahtında kendisine bir kredi verilecektir. Bankanın faaliyetinde Hükümetin her hangi bir tesiri, yoktur ve olmamak gerektir. Onun için Firuzan Tekil arkadaşım endişe buyurmasın bankaların, sanayicilerin ve muhtelif şirketlerin iştirak ettiği ve Devletin de müdahalede bulunmadığı böyle bir teşekkül elbetteki en mâkul şekilde işliyecektir.

Bu münasebetle şunu da arzedeyim ki, Bedri Nedim Göknil arkadaşım İmar ve Kalkınma Bankasının Sicilya'ya yüz milyon dolârlık bir ikraz yaptığından bahis buyurdular. Bu husus hakkında şu ana kadar bir malûmatım yoktur. Alâkalı Bakan arkadaşım gibi bendeniz de merak ettim, tahkik edeceğim. Beynelmilel İmar ve Kalkınma Bankasının bugüne kadar Türkiye'ye açmış olduğu kredi miktarı 25 milyon dört yüz bin dolârdır. Yani yetmiş milyon Türk Lirası etmektedir. Bu kredinin 12 500 000 dolârı liman işleri için 3 900 000 dolâr silolar için şimdi de 9 milyon dilârı Sanayi Kalkınma Bankasına ikraz olunmak üzere ceman 25 400 000 dolârı bulmaktadır.

DIŞİŞLERİ BAKANI FUAT KÖPRÜLÜ (İstanbul) — Efendim bendeniz malî işlerden anlamadığım için, demin teknik işlere girmedim, bilmediğim işlere karışmıyayım diye. Yalnız, Cezmi Türk arkadaşımız bir fıkra okudu ve bu fıkra ile benim mütalâamı cerhetmek istedi. Halbuki bu fıkra benim mütalâamı cerhedecek mahiyette değildir. Onun için fıkrayı bir kere daha dikkatle okuyayım : «Birleşmiş Milletler Teşkilâtının malî bir uzvu olan Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının Türk hususi sermayesine yaptığı bu yardım bu sahada ilk defa görülen bir iş birliğinin nümunesidir.» Görüyorsunuz ki, bu yardım bir iş birliği temini içindir. Yoksa bu kadar büyük, bu kadar büyük sermayeli bir bankanın ne maksatla kurulduğu malûm.. Şimdiye kadar hiçbir faaliyet yapmamış ve yaptığı yalnız Türkiye'ye 25 milyon vermekten ibaret kalmıştır denemez. Elbette ki, bunu aklın, mantığın kabul etmesine imkân yoktur, zannederim.

M. REMZİ BUCAK (Diyarbakır) — Efendim; tereddüdümü mucip olan ve tenvir edilmek istediğim birinci maddedir.

Birinci madde diyor ki: «Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının iş birliğiyle kurulacak

olan Türkiye Sanayi Bankasının elde ettiği sâfi kâr, hissedarlara, ödenmiş sermayenin senevi % 6 nispetinde kâr dağıtılmasına müsait olmadığı takdirde Maliye Bakanlığı bu kârın noksanın Bankanın kuruluş gününden itibaren 5 yıl müddetle ikmaline yetkilidir.

Biraz evvel arzedilen bu bankanın hususiyeti gösterdi ki, nihayet, hususi bir teşekküldür. Hukuki ve hükmî bir şahsiyeti haiz olan bu teşekküle yatırılan sermaye senede % 6 kâr temin etmediği takdirde neden Maliye bu kârı temin etmek mecburiyetinde kalsın?. Benim öğrenmek istediğim nokta budur.

Biz hususi teşebbüsü desteklemek istiyoruz, kabul. Hususi teşebbüsün kalkınması için kanunu mahsusla birçok muafiyetler tanıyoruz, bu da kabul. Ama, bütün bunlara rağmen banka muayyen bir kâr temin etmezse Maliye, Hazine yani dolayısiyle bu fakir millet bunu temin edecek ve sonra müessese rantabl bir hale gelince patronların eline geçecek. Bu noktayı öğrenmek istiyorum. Lûtfen bunu tenvir etsinler.

MALİYE BAKANI HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Efendim, muhterem arkadaşımın sordukları sualin cevabı, esasen sualinin içindedir. Hususi teşebbüse yardımı kabul ettiler. Binaenalayh, böyle % 6 kârı garanti etmenin sebebi, hususi teşebbüse böyle bir kredinin temin edilebilmesi içindir, izahı üzerindedir. Biliyorsunuz Türkiye'de sanayi kredisi ile meşgul olan hususi teşebbüse serbest sanayicilere kredi açan bir teşekkül mevcut değildir. Bir arkadaşımız her ne kadar Sümerbank diye sesleniyorsa da Sümerbankın yalnız Devlet elindeki sanayii dahi finanse edemediğini, Devlet İktisadi Teşekkülleri Heyeti Umumiyesinde âza bulunan veya oraya devam eden arkadaşlar bunu yakinen bilirler. Nerede kadı ki Sümerbank hususi sanayie kredi açacak.

Sinai kredi kısa müddet içinde hemen itfa edilecek ve derhal neması alınacak bir kredi değildir. Bu kredinin uzun vadeli hiç olmazsa orta vadeli olması icabeder. Kısa vadeli bir kredi sanayiin kurulmasında, ve kuvvetlenmesinde rol oynayamaz.

Türkiye'de hususi sanayie kredi açacak Müessese olmayınca ve böyle bir müessesenin kurulmasına da lüzum hâsıl olunca bunun elbette ki bâzı malî külfetleri olacak ve bâzı fedakârlıklar yapılacaktır. Böyle bir kredi müessesesini meydana getirmek için % 6 kârı garanti etmek Hazine için bir vazife olmuştur.

Kaldı ki, % 6 kârı garanti etmek veya % 6 nispetinde kâr olmadığı takdirde noksan kalanı %6 ya iblâğ etmek bu parayı hibe etmek demek de değildir. Banka % 6 dan fazla kâr getirebilir bir hale geldikten sonra, Sanayi Kalkınma Bankası Hazineye bunu iade edecektir. % 6 kârı garanti bir hibe değildir; bir avanstır.

SUAT BAŞOL (Zonguldak) — Hususi teşebbüse bu bankanın sağlıyacağı kredi miktarı bilânçosuna bağlıdır. Vadesi asgari ve âzami ne olacaktır? Ferdi teşebbüs veya teşebbüs sahibi madencilere yardım edecek midir? Vadesi 91 mi, 45 mi, yoksa bir sene mi olacaktır?

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — Faizden başka sermaye azaldığı takdirde Hazine bunu tamamlıyacak mıdır?

MALİYE BAKANI HASAN POLATKAN (Devamla) — Suat Başol arkadaşım kısa vadeli ticari kredilerde olduğu gibi vadeyi günle hesap ettiler. Gün hesabı üzerinden kredi açılacak değildir. Sınai kredi biraz evvel arzettiğim gibi, 45 veya 91 gün gibi kısa müddetli değil, orta vâdeli kredi şeklinde olacaktır.

Banka tamamen, biraz önce arzettiğim gibi Hükümetin her hangi bir tesiri olmadan işliyecek olan bir müessesedir. Onun için müddetin uzunluğu, kısalığı, sanayi şubesinin vaziyetine ve o şubenin memleketteki faaliyetine iyi kurulmuş olup olmadığına, yenidenmi kurulacağına, yoksa tevsi ve inkişafına mı yardım edeceğine göre elbetteki kendi genel müdürü ve idare meclisi tarafından tâyin ve tesbit edilecektir.

Sermayede bir noksanlık hâsıl olduğu takdirde Hazinenin bunu ikmal edip etmiyeceğini arkadaşım sordular. Böyle bir garantimiz yoktur. Hazine sadece Beynelmilel Bankadan istikraz olunan 9 milyon dolâr ile hissedarlara 5 yıl müddetle % 6 temettü temin etmeyi garanti etmektedir. Yoksa bankanın sermayesini garanti etmemektedir.

BAŞKAN — Necip Bilge.

NECİP BİLGE (Niğde) — Arkadaşlar; öyle zannediyorum ki, bu iş için müzakere açılması hususundaki teklifi ben yaptığım gibi bunun kapanması hususunda da aynı teklifi yine bendeniz yapacağım.

Arkadaşların sormuş oldukları sualler ve

hükümetin vermiş olduğu cevaplar gösteriyorki; bu hususiaki anlaşmanın işleyişi muhtelif teferruatı hakkında izahlar isteyişim yerindedir ve verilen izahlar meselenin aydınlanmasına yardım etmiştir.

Bendeniz bu anlaşmanın esasına muhalif değilim. Evvelce de arzettiğim gibi gördüğüm bâzı hükümler memleketimizin, Devletimizin hâkimiyetini tahdit edici mahiyette oldukları için bu hususun bakan tarafından aydınlatılmasını rica etmiştim. Maksadım bu gibi hükümlerin sadece Türkiye ile yapılan anlaşmada mı mevcuttur, yoksa diğer devletlerle yapılan anlaşmalarda da mevcut mudur.

Dışişleri Bakanı bunun bilâistisna bütün milletlerle yapılan anlaşmalarda mevcut olduğunu söylediklerine göre, eşit bir muamele var demektir. Bu itibarla da endişeye mahal verecek bir keyfiyetin olmadığı neticesine varmış bulunuyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI FUAD KÖPRÜLÜ (İstanbul) — Müsaadeleri ile arkadaşımın bu endişelerinin yerinde olmadığını söylemek mecburiyetindeyim. Hükümetinizin başka hükümetlere yapılan muamelelerden farklı bir muameleyi kabul edeceğini nasıl tasavvur edebilirsiniz? (Bravo sesleri, alkışlar)

NECİP BİLGE (Niğde) — Ben de kendilerine iştirak ederim ve böyle olduğundan dolayı da kendilerine teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, maddelere geçilmesini oyunuza sunuyorum.

Maddelere geçilmesini kabul edenler.., Etmiyenler.. Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası temsilcileri arasında akdolunan Garanti Anlaşmasının onanması hakkında Kanun

MADDE 1. — Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası tarafından Türkiye Sınaî Kalkınma Bankasına açılan krediye Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin kefaletini temin maksadiyle 19 . X . 1950 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası temsilcileri arasında akdolunan Garanti Anlaşması onanmıştır.

BAŞKAN — Arkadaşlar, maddelerin konuşulmasını mütaakıp açık oya müracaat edilecektir, lûtfen yerlerinizi muhafaza ediniz.

Madde hakkında söz istiyen var mı?

SALAMON ADATO (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, bir arkadaş tarafından sermayenin tenakusu halinde, Hazinenin o sermayeyi ikmal mecburiyetinde olup olmıyacağı hakkında bir sual soruldu ve Bakan da, böyle bir mecburiyetin olmadığını cevaben bildirdi. Fakat bu maddenin metninden çıkan mâna zannederim ki, muhterem Bakanın beyanatını tekzip etmektedir. Zira maddede deniliyor ki: «Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası tarafından Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına açılan krediye Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin kefaletini temin maksadiyle...»

Biliyoruz ki; kredi yapmak, bir işletme temin etmek maksadiyle bir sermaye vazetmek değildir. Kredi yapmak demek, borç vermektir. Banka borç verdiğine göre sermayenin tenakusu halinde, bizim teşkil ettiğimiz banka Amerika Bankasından istikraz ettiği parayı ödemediği takdirde bu maddei kanuniyeye göre Hükümet borcu ödemek mecburiyetinde kalacaktır.

BAŞKAN — Maliye Bakanı.

MALİYE BAKANI HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Efendim, kredi Anlaşmasının metni buradadır ve uzuncadır. Arzu buyurursanız okunabilir. Bu Anlaşmada sermayenin eksilmesi halinde bunu tamamlıyacağımıza dair bir hüküm, bir garanti yoktur. Mütaaddit defalar arzettiğim gibi yapılan garanti 9 milyon dolârla sermayeye % 6 bir kâr teminine aittir. Bu kâr Bankanın faaliyetinden dolayı hissedarlara % 6 nispetinde isabet edecek olursa Hazinece hissedarlara hiçbir şey ödenmiyecektir. Bankanın çalışmaları neticesinde, kâr % 6 dan noksan olacak olursa beş yıl müddetle bu noksan olan kârın % 6 ya iblâğı suretiyle tediyesini Hazine kabul etmektedir. Eğer Sanayi Kalkınma Bankası bu beş yıl içinde % 6 dan fazla bir kâr temin etmiye başlıyacak olursa Hazine tarafından avans olarak verilen miktarı iade edecektir. Yoksa sermayeden vâkı olacak her hangi bir tenakusu Hazine garanti etmiş değildir.

SALAMON ADATO (İstanbul) — Mucip sebeplerin başında Amerika'daki bankanın, burada teşekkül eden bankaya ikrazda bulunluğu açık bir surette ifade edilmektedir. İkrazın mânayı hukukisi şudur; bir kemse diğer bir kim-

seye muvakkat bir müddet için para verir. Bu parayı ikraz eden kimsenin parayı istikraz eden kimsenin temettü temin edip etmediği meselesiyle alâkadar değildir. Vâdenin hulûlünde parayı istikraz eden zarar dahi etmiş olsa dahi aldığı borcu eda ile mükelleftir. Binaenaleyh bu istikraza Hükümet kefalet ediyor ve farzımahal Banka sermayesini kaybederse Hükümet Bankanın Amerika'dan istikraz ettiği parayı ödemekle mükellef olacaktır. (Soldan pek tabiî sesleri).

MALİYE BAKANI HASAN POLATKAN (Eskişehir) — Efendim; yapılmış olan bir anlaşma vardır. Bu Garanti Anlaşmasında böyle bir kayıt yoktur. Amma Amerika'dan yapılacak 9 milyon sterlinğ istikraza Hazine kefildir. Sermayede vâkı olacak bir azalmayı Hazine ödemek mecburiyetinde değildir. Bizim sadece bize verilmiş olan 9 milyon dolârla ve % 6 kârla bir alâkamız olacaktır. Beynelmilel İmar ve Kalkınma Bankasının biraz önce arzettiğim gibi, kullanılmaya banşlandığı tarihe kadar % 0,75 ve ondan sonra % 3,75 faizle bize vermiş olduğu 9 milyon dolârlık bir borç vardır. İki milyar dolârdan fazla sermayesi bulunan Beynelmilel İmar ve Kalkınma Bankası, diğer hissedarlara olduğu gibi, bize de 9 milyon dolârı ikraz ederken elbette ki bunun kârının muayyen bir nispetten aşağı düşmemesini istemesi tabiîdir. banka bu 9 milyon dolârı ödemiyecek olursa elbette ki Hazine bunu zamin olacaktır. Aynı zamanda, 5 sene müddetle % 6 dan noksan bir kâr hâsıl olacak olursa 5 sene müddetle Hazine bu noksan kârı % 6 ya iblâğ edecektir. Yoksa bankanın sermayesinin azalmasından dolayı her hangi bir taahhüdü yoktur. Böyle bir sermaye noksanlığını ikmal edeceğimize tamamlayacağımıza, vereceğimize dair her hangi bir hüküm anlaşmada yoktur. Bütün taahhütlerimiz bundan ibarettir.

DOĞAN KÖYMEN (Giresun) — Arkadaşlar, bankaya olan borçlara Hazinenin zamin olduğunu Sayın Bakan söylüyor. Halbuki banka Hükümetin kontrolü dışında çalışan bir teşekküldür, her türlü vergiden ve saireden muaftır. Bankanın başına gelen adam da, İmar ve Kalkınma Bankası tarafından gönderilmiş bir mütehassıs olacaktır. Onlar idare edecek...

Böyle olunca onun zararlarını Hazinenin zamin olmasının tavzih edilmesini, Sayın bakandan rica ediyorum.

BAŞKAN — Başka sual sormak istiyen arkadaşlar varsa sorsunlar, Bakan hepsine birden cevap versin.

Remzi Bey buyurun.

M. REMZİ BUCAK (Diyarbakır) — Efendim; bizim arzettiğimiz noktayı sayın üstad Adato teyit ettiler. Bendeniz lüzumundan fazla kullanılan bir nalıncı keseri görüyorum, tabiri mâzur görünüz.. Banka, - ki iktisadi bir teşekküldür - işe ilk başladığı zamanlarda kâr etmez. Kâr etmek ihtimali azdır. Zamanla kâr edecektir. Kuruluş zamanı yıllarındaki bu kâr noksanlığını telâfi etmek için Hazineyi, fakir Hazineyi kefalet altına alacaktır. Zamanla kâr etmeye ve büyük bir kâr dağıtmaya başladığı zaman ve yıllarda doğrudan doğruya hususi teşebbüslerimiz, bankalarımız dahi bundan istifade edecek, fakat bu müesscesenin en ağır yükünü bu ilk yıllarda fakir halk çekeçektir. Bu halk neden istifade edecektir? Bu banka bu taraftan büyük muafiyetler taşıyor, diğer taraftan yüzde altı bir faiz de garantilemiş oluyoruz. Bu hususun izahını da rica edeceğim.

BAŞKAN — Ömer bilen.

ÖMER BİLEN (Ankara) — Efendim, bu husus benim tamamen ihtisasımın haricinde bir mevzudur. Fakat ortada bir endişe vardır. Millet, Hükümet tarafından gösterilen bütün külfetleri seve seve yaparken, millet nef'i için teşekkül edecek olan bu banka, her hangi bir ihtimalle zarar görür de Hükümet onu öderse ne olur? Yani bundan niçin endişe ediliyor, Hükümet bu kadarını düşünmüyor mu? (Bravo sesleri). Bu banka mutlaka nef'i millî için teşekkül ediyor, memleketin imarı için teşekkül ediyor.

Arkadaşlar, korkak tacir ne kâr eder ne zarar. Hükümet elbette düşünür. (Bravo hocam sesleri).

Bu hususta bendeniz endişeye mahal görmüyorum. (Bravo sesleri alkışlar).

SEDAT ZEKİ ÖRS (Sivas) — Arkadaşlar; bendeniz bu mukavelede, bu tipte yapılmış bir anlaşmada mahzurlar olabileceğini takdir etmiyor değilim. Yalnız esas itibariyle bir mecburiyetimiz vardır. Bu mecburiyet nihayet 20 seneden beri hariç sermaye ile kesilmiş olan irtibatımızı tekrar tesis etmekti. Bize takaddüm etmiş olan isimleri Halk Partisi diyeceğim Hükü-

meti yağımızla kavrulmak iddiasını ortaya sürerek bizi kavurmuştur, yani yağsız kavurmuştur. (gülüşmeler). Eğer bâzıları şüphesiz şayanı hürmet olan fakat sathi mülâhazalarla ecnebi sermaye aleyhinde bir ürperti yaradılmamış olsaydı kapitülâsyonlar devrinde, kapitülâsyon şeraiti altında memlekete giren sermaye ile, kapitülâsyon taşımıyan bir memlekete giren ecnebi sermaye arasında ne kadar muazzam fark olduğu o zaman hesabedilmiş, hissedilmiş olsaydı, zannederim ki bu acaip tarike girilmezdi ve şimdiki acı duruma düşmezdik. Kapitülâsyon devrinde giren sermayenin kuyruğu hariçtedir. Ona ecnebi diplomasi karışır, siyasi adamlar karışır, politika karışır, onu istediği gibi oynatır. Nitekim biliyoruz, Tanzimat devresinde yapılan şey budur. Kapitülâsyon kalktıktan sonra memlekete giren sermaye arkadaşlar, hariçte kalan sermayeye karşı bizimle müttefiktir menfaatı itibariyle âdeta müttefiktir, bizim tarafımızı tutar. Bu şerait dahilinde eğer böyle bir set çekilmiş olmasaydı, ecnebi sermaye bu suretle korkutulmuş olmasaydı, şüphesiz memlekete hususi sermaye, yerli müesseseler ve eşhas dışarda bulunan dostlarına müracaat ederek yerli sermayeyi beslemek imkânları bulmuş olurlardı maalesef bu yapılmadı, neticede bu gibi tariklere, anlaşmalara müracaat ederek ve Devletin garantisini de bağışlıyarak, sermaye kazanmaya celbetmeye bu suretle mecburuz.

Bunu arzetmek istiyordum arkadaşlar.

SALAMON ADATO (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, bendenizin mâruzatım metnin anlama tarzından mütevellit bir ihtilâf dolayısiyle vâkı oldu, zannediyorum ki muhterem Bakan maddeyi anladığımız şekilde anlamıyorlardı. Fakat maksadım bu metni, yapılan mukavelenin mahiyetini tenkid değildir. Biliyorsunuz ki sanayi teşebbüsleri daha kısa bir zamanda ne kadar Devlet tarafından işletilmiştir. Hususi teşebbüse artık sanayii bırakmak zamanı hulûl etmiş ve Hükümet dışardan da imkânlar bulmuş, fakat dışardan gelecek olan sermayeyi tereddütsüz sanayiimizle alâkadar etmek için ve sermayedarı teşvik için Hükümet bâzı taahhütler altına girmek mecburiyetindedir. Bu gibi taahhütler burada ilk defa vâkı olmuş değildir. Biliyorsunuz ki bir Hükümet memlekette şimendifer hatları tesis etmek isterse bir garanti kilometrik temin eder. Şimendiferi işletecek olan müessesenin zarar etmesi halinde muayyen bir kâr temin edilir. Bu tasarıyı seve seve kabul etmek mecburiyetindeyiz.

ADNAN TÜFEKÇİOĞLU (Giresun) — Bâzı arkadaşlarımız, hariçten gelen sermaye ve dahilden kalbur üstü bankaların iştirakiyle kurulan banka için Hükümetin riske girmesinde tereddüde düştüler.

Bu, yanlış bir mütalâadır. Şunu kabul etmek lâzımdır ki, Hükümetin girdiği riskin nispeti diğer bankaların girdiği riske müsavidir. Riskler müsavidir. Nısfı Hükümetin ise diğer nısfıda şahısların kurmuş olduğu diğer bankalara aittir. Binaenaleyh Hükümetin zararı hiçbir zaman diğerlerinden fazla olamaz. Bankalar, hepimizin malûmudur, açtıkları kredilerin garantisini daima alırlar. Bugüne kadar bu memlekette sanayi için hiç kredi açılmamıştır, böyle bir sanayi bankası da bugüne kadar kurulmamıştır. Elimize böyle bir fırsat geçmiş, Hükümet de bu cesareti göstermiş iken, değil 25 milyon 125 milyon da olsa korkmamamız lâzımdır. Çünki Banka İdare Heyetlerinde Hükümetin eli olmadığını kabul ettiğimiz takdirde dahi idare heyetleri kredi açarlarken bunun mukabilinde muhakkak karşılık alacaklardır. Bu sermayeler ne kadar kıymetlerini kaybederlerse etsinler % 50 den aşağı düşmez. Bu itibarla Hükümet harice karşı olan kefaletinde zarara girmez.

Faize gelince: Banka ilk ağızda zararla karşılaşabilir. Bilfarz banka, ilk işe başladıktan sonra kredi açtığı andan itibaren faiz fasılları işlemeye başlar. Temenni edelim ki, hariçten bize daha yüksek sermayeler gelsin ve Hükümet de bu risklerin altına girsin. Hükümetin cesaretini de kırmayalım arkadaşlar. (Alkışlar)

BAŞKAN — Arkadaşlara şunu hatırlatmak isterim ki, tasarının tümü hakkındaki müzakere bitti. Bu itibarla yalnız birinci madde üzerinde konuşmak istiyenler varsa lûtfen konuşsunlar.

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Çorum) — Efendim; sual olarak Sayın Hasan Polatkan arkadaşımıza, banka teşekkül ettikten sonra, sermayesinde herhangi bir sebeple azalma husule gelirse, Hazine bunu da garanti ediyor mu diye sormuştum. Kendileri Hazinenin böyle bir şeyi taahhüt etmediğini ve yalnız faiz miktarı

üzerinde taahhüdü bulunduğu sarahaten ifade etmişlerdir.

BAŞKAN — İkinci konuşmalarında o ciheti tavzih ettiler.

HÜSEYİN ORTAKCIOĞLU (Devamla) — Evet tasrih ettiler, Ama, başkaca hususi bir hüküm mevcut değilse, bu birinci madde bizi ilzam edecek hükümler mevcuttur.

Nitekim garanti Anlaşması namı altındaki kısımda şöyle deniyor,

« . . . . . Banka müstakrize ikraz anlaşmasındaki şartlarla ve ancak kefilin işbu ikrazı aşağıdaki şekilde garanti etmesi dolâr veya diğer akçalarla muadilini ikraz etmeyi kabul ettiğine . . . . ».

İkinci madde ise haledar etmeksizin;

« İşbu garanti anlaşması ile yüklendiği diğer vecibeleri haleldar etmeksizin kefil, sadece kefil sıfatiyle olmayıp birinci derecede borçlu sıfatiyle, bilâkaydüşart ikrazın resülmal, faiz ve sair masraflarını vâdelerinde derhal ödemelerini garanti eder ».

Diye bir hüküm vardır.

Dördüncü kısımda da;

« Kefil için Maliye Bakanlığı Hazine Umum Müdürlüğü » diye tasrih etmiştir. Şu şekilde bu birinci maddeyi kabul ettiğimiz takdirde Devlet, bu bankanın bütün sermayesinde husule gelecek eksiklikleri tekeffül edecek mi? Bizim burada işaret etmek istediğimiz nokta, bir kanunun maksadı memlekete ecnebi sermaye girmesine muhalefet şeklinde değildir. Şayet 25 milyon ile bu bankanın bütün sermayesini tekeffül etmeyi göze alarak bir kanun çıkarıyorsa meselenin mahiyeti değişir. Bunu kabul edebiliriz.

BAŞKAN — Remzi bey, buyurun.

M. REMZİ BUCAK (Diyarbakır) — Efendim, biz ecnebi sermayenin memlekete girmesine aleytar değiliz. Evvelâ onu tasrih edelim. Saniyen şunu ilâve edelim ki, artık otarşi sisteminin mutlak olarak yürüyeceğine inananlardan da değiliz. Mutlak olarak memleketimizin dış memleketlerden para yardımı elde etmesine ihtiyaç ve zaruret olduğuna da inanıyoruz.. Bu bir tarafa...

Şimdi arkadaşımız, bendenizi telmih veya kastederek, bir zararın mevzuubahis olduğu ileri sürülüyor, halbuki banka zarar etmiyecektir, diyorlar.

Cevap vereyim : Eğer banka zarar etmiyecek idi ise birinci maddedeki bu hüküm niçin? Demek ki, Bankanın zarar edeceği aynı şekilde ve kuvvette melhuzdur. Bunun içindir ki, o madde ve o kelimeler konmuştur.

Biz şuna da dikkatinizi celbetmek istiyoruz ki, bu bankanın bir kısım hissedarları millî müesseselerdir. ve hususi şahıslardır. Bu banka faaliyete geçtiği zaman doğrudan doğruya kâr yapamaz. Hiçbir müessese kurulduğu dakikadan itibaren kâr temin etmez, çünkü sermaye plâse ediyor. Sermaye plâse edince ertesi gün, senesinde kâr temin etmeye imkân yoktur. Nitekim hiçbir ticari müessese böyle bir şey yapmamıştır, tahmin ediyorum.

Bu itibarla bu % 6 faiz haddinin Hazineye yükletilmiş olmasını biz çok görüyoruz.

BAŞKAN — Lûtfen madde üzerinde konuşunuz.

M. REMZİ BUCAK (Devamla) — Birçok şeyler, avantajlar olmuştur.

BAŞKAN — Anlaşmaya taallûk eden, tasarının tümüne ait olan bahisler üzerinde duruyorsunuz, tasarının tümü hakkındaki müzakereler geçti, şimdi ancak madde üzerinde konuşulabilir.

M. REMZİ BUCAK (Devamla) — O halde madde hakkındaki mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Feridun Fikri Düşünsel!

FERİDUN FİKRİ DÜŞÜNSEL (Bingöl) — Efendim; bu tasarının memleketin geniş ölçüde hayrına mâtuf olduğuna şek ve şüphe yoktur. Temenni olunur ki, Sayın Bakan arkadaşların buyurdukları şekilde daima bu gibi mukaveleler huzurunuza gelsin, Hükümete imkânlar hazırlasın.

Yalnız demindenberi tereddüt ettiğim metin üzerinde düşündüm, şüphe hâsıl oldu. Bu şüphemi izale etmek için söz aldım, ifade etmeyi de vazife sayarım. O da birinci maddenin maksadı temin eder mahiyette olmadığı şeklindedir. Yani Sayın Meclis Başkanımızın buyurduğu şekilde, tabiatiyle, merbut olan anlaşmalar üzerinde tadilât mevzuubahis olamaz. Fakat bu madde daha esaslı şekilde tanzim edilebilir. Maddenin metninde neye kefalet edildiği anlaşılmaktadır.

Müsaade buyurursanız maddeyi okuyayım : Birinci madde: «Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası tarafından Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına açılan krediye Türkiye Cumhuriyeti

Hükümetinin kefaletini temin maksadiyle 19 . X . 1950 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası temsilcileri arasında akdolunan Garanti Anlaşması onanmıştır.»

Bu, şu garanti onanmasının, Garanti Anlaşmasının mefhumunu edâ edememektedir. Tensip buyurursanız, Komisyon da muvafakat ederse, Garanti Anlaşmasının muhteviyatını esaslı şekilde ifade etmek üzere, komisyonca bu madde alınıp yeniden üzerinde bir işleme yapılsın. O suretle arkadaşların da zihnini meşgul eden noktalar da daha esaslı şekilde Yüksek Huzurunuzda tesbit edilmiş olur. Böylece bir esaslı mevzuun müzakeresinde hiç bir tereddüt ve pürüzlü nokta kalmaz.

Bendeniz bunu arzetmek istiyorum.

BAŞKAN —Efendim, müsaade ederseniz, yalnız usul bakımından bir hususu arzedeyim. Bu kanun sadece ekli Garanti Anlaşmasının Yüksek Huzurunuzda tasdikını tazammun etmektelir. Banka ile olan anlaşma, Hükümetin Bankaya olan garantisi ekli olan mukavelede tasrih edilmiş olan hususlardır. Bankayı kanun bağlamış değildir. O bakımdan zannederim arkadaşımın ileriye sürdükleri noktai nazar yerinde değildir.

DIŞİŞLERİ BAKANI FUAD KÖPRÜLÜ (İstanbul) — Ve esasen buna lüzum yoktur. Sonra da meselenin ne kadar müstacel olduğu malûmdur. Bu formül bu şeyi temine kâfilir. Bu, bir maddelen ibarettir.

BAŞKAN — Başka söz istiyen var mı? Yoktur. Şu halde maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul emdenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabuledilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi efendim kanunun tümünü açık oya arzediyorum. Malûmu âliniz beyaz kabul, kırmızı ret ve yeşil çekinserdir. Kutular dolaştırılacaktır, lûtfen oylarınızı kullanınız.

Bu arada gündeme devam ediyoruz.

2. — Lübnan'ın Frank sahasından çıkarılması maksadiyle Türkiye ile Fransa arasında teati olunan mektupların onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/59) [1]

BAŞKAN — Tasarının tümü hakkında söz istiyen var mı? Maddelere geçilmesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Lübnan'ın Frank sahasından çıkarılması maksadiyle Türkiye ile Fransa arasında teati olunan mektupların onanması hakkında Kanun

MADDE 1. — 31 Ağustos 1946 tarihli Türkiye - Fransa Ödeme Anlaşmasına ekli Fransız Frangı sahasına dâhil memleketler listesinden **Lübnan'ın Frank sahasından çıkarılması** makleri Bakanlığı ile teati olunan mektuplar kabul edilmiş ve onamıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDT 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı? Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci görüşülmesi bitmiştir.

3. — Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin değiştirilmesi için mektup teatisi suretiyle yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/67) [2]

BAŞKAN — Tasarının tümü hakkında söz istiyen var mı? (Yok sesleri). Maddelere geçil-

---

[1] *43 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.*

[2] *44 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.*

mesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Maddelere geçilmiştir.

Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin değiştirilmesi için yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Kanun

MADDE 1. — 12 Haziran 1948 tarihli Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin konusunu teşkil eden ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından Finlândiya Bankası (Suomen Pankki) lehine tanınan 5 000 000 A. B. D. dolârlık kredi haddinin 1 000 000 A. B. D. dolârına çıkarılması hususunu sağlamak üzere 24 Ağustas 1950 tarihinde Finlândiya Elçiliği ile mektup teatisi suretiyle yapılan Anlaşma kabul edilmiş ve onanmıştır.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürürtür.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının birinci görüşmesi bitmiştir.

4. — Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihli ek Protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hakkında yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/50) [1]

BAŞKAN — Tasarının tümü hakkında söz istiyen var mı? (Yok sesleri). Maddelere geçilmesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Maddelere geçilmiştir.

[1] *45 sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.*

Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile Ek Protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hakkında teati olunan mektupların onanması hakkında Kanun

MADDE 1. — 7 Haziran 1948 tarihli Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihli Ek Protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hususunda 12 Mayıs 1950 tarihinde Ankara'da İsveç Elçiliği ile teati olunan mektpular kabul edilmiş ve onanmıştır.

BAŞKAN — Söz istiyen var mı Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Söz istiyen yoktur. Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Tarasının birinci görüşmesi bitmiştir.

Efendim; Büyük Millet Meclisi Başkanvekilliği seçimi neticesini arzediyorum:

Seçime (256) arkadaş iştirak etmiştir. 250 oyla Erzurum Milletvekili Mustafa Zeren Başkanvekilliğine seçilmiştir. (Allah muvaffak etsin sesleri). Muammer Alakant 1, Osman Şevki Çiçekdağ 1 rey almışlardır. 4 de çekinserler oy vardır. Arzolunur.

Arkadaşlar, Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası hakkındaki Kanun tasarısı için oylarını kullanmıyanlar varsa lûtfen kullansınlar.

Oy toplama muamelesi sona ermiştir.

Türkyie Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası temsilcileri arasında akdolunan Garanti Anlaşmasının onanması hakkındaki tasarıya (254) arkadaş rey vermiştir. (252) kabul, 1 ret ve 1 çekinser vardır. Tasarının kanunluğu (252) oyla kabul edilmiştir.

15 . I . 1951 Pazartesi günü saat 15 te toplanmak üzere Birleşimi kapıyorum.

Kapanma saati : 17,40

DÜZELTİŞLER

Bu Birleşim Tutanak Dergisine bağlı 46 sayılı basmayazıda aşağıdaki düzeltişler yapılacaktır :

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
1	32	10 Ekim 1950	19 Ekim 1950
4	9	Akde	ekte
4	20	masrfalarını	masraflarının
4	23	malûmat	malûmatı
4	28	yapmaya	yapmayı
4	41	şuabat,	şuabat ve
5	14	resülmal	resülmale
5	22	yatırmalar	yatırımlar
5	31	İkraz Tlimatnamesinin	İkraz Talimatnamesinin
6	8	anlaşmasına	anlaşmalarına
6	16	ve tadil	veya tadil
6	27 nci satıra : ödenir kelimesinden sonra aşağıdaki yazı eklenecektir : Bu nevi den ödenecek taahhüt komisyonu, müstakriz tarafından 4 ncü maddeye müsteniden istikraz hesabından çekilecek ve 5 nci maddeye müsteniden iptal edilecek olan miktarların meriyet tarihi ile bu muamelelerin yapıldığı tarihler arasında geçen zaman üzerinden hesap edilecektir.		
6	28	Kısım2. 03 - İkraz	Kısım2. 03 - Faiz: İkraz
7	4	bu kısmın b)	bu kısmın (b) fıkrası mucibince tediyesi gereken primden feragat etmek niyetindedir.
7	7	Madde - III	Madde - III Nakdi karşılıklar
7	14	Akçe : İtfa miktarı	akçe, İtfa miktarı,
7	32	tahmîn	temin
8	12	Talimanameler	Talimatnameler
8	20	isikrazın	istikrazın
8	38	musarrah bir hâdiselerin	musarrah hâdiselerin
8	39	memnuniyeti	memnuniyeti
8	40	memnuniyeti	memnuniyeti
9	6	Kısım 5. 05 -	Kısım 5. 06 -
9	11	(Bu madde Türkiye...	(Bu madde ve tahvillere mütaallik ahkâm Türkiye ...
9	35	kabul etmesi	kabul etmesini
9	36	talil etmez.	tatil etmez.
10	1	tâyin olunana	tâyin olunan
10	5	ameliyesini	ameliyesine
10	9	e) Tahkm	e) Tahkîm
10	27	taksiminde veya	taksiminden veya
10	38	Bakaya,	Bankaya,
10	42	Madde - VII	Madde - VIII

Sahife	Satır	Yanlış	Doğru
10	46	yazılır.	yapılır.
11	10	kefil	kefiller
11	32	tasvip	tasdik
11	35	tasvip	tasdik
11	37	c) Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına şâmil değildir.	c) (Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına şâmil değildir.)
11	38	musarraf	musarrah
11	41	dolayısiyle ve	dolayısiyle ikraz ve
12	5	kısım 10. 01 Tarifeler	Kısım 10.01 Tarifler
12	22	yapıldığı tarafıdır.	yapıldığı taraftır.
12	25	ikraz hesabında	ikraz hesabından
12	30 ncu satırdaki (hizmetleridir) kelimesinden sonra şöyle devam edecektir : Her hangi bir malın maliyet fiyatı, bu malın kefilin memleketine ithali masraflarını da ihtiva edecektir.		
12	34	tarihi olarak müştereken	tarihi olarak tesbit edilen tarih veya Banka ile müstakriz arasında müştereken
12	35	edecekleri tarihtir.	edilecek diğer tarihtir.
12	36	16. Maliyet tarihinden.	16. Meriyet tarihinden
12	46	ve kisımlarından	ve kısımlarıdır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası temsilcileri arasında akdoldnan Garanti Anlaşmasının onanması hakkındaki Kanuna verilen oyların sonucu

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı	:	487
Oy verenler	:	254
Kabul edenler	:	252
Reddedenler	:	1
Çekinserler	:	1
Oya katılmıyanlar	:	216
Açık Milletvekillikleri	:	17

[Kabul edenler]

AFYON KARAHİSAR
Süleyman Kerman
Bekir Oynaganlı
Kemal Özçoban
Ali İhsan Sâbis
Salih Torfilli

AMASYA
Hâmit Koray

ANKARA
Salâhaddin Âdil
Sadri Maksudi Arsal
Muhlis Bayramoğlu
Ömer Bilen
Dağıstan Binerbay
Hamdi Bulgurlu
Ramiz Eren
Muhlis Ete
Mümtaz Faik Fenik
Abdullah Gedikoğlu
Osman Talât İltekin
Hâmid Şevket İnce
Seyfi Kurtbek
Talât Vasfi Öz
Cevdet Soydan

ANTALYA
Burhanettin Onat
İbrahim Subaşı

AYDIN
Etem Menderes
A. Baki Ökdem

BALIKESİR
Vacid Asena
Salâhattin Baskan
Esat Budakoğlu
Müfit Erkuyumcu
Ahmet Kocabıyıkoğlu
Sıtkı Yırcalı

BİLECİK
İsmail Aşkın
Keşşaf Mehmet Kurkut
Talât Oran

BİNGÖL
Feridun Fikri Düşünsel

BİTLİS
Muhtar Ertan

BOLU
Fahri Belen
Mahmut Güçbilmez
İhsan Gülez
Vahit Yöntem

BURDUR
Fethi Çelikbaş
Mehmet Özbey

BURSA
Selim Herkmen
Hulûsi Köymen
Necdet Yılmaz

ÇANAKKALE
Kenan Akmanlar
Süreyya Endik
Bedi Enüstün
Nihat İyriboz
Emin Kalafat

ÇANKIRI
Kenan Çığman

ÇORUH
Mecit Bumin
Mesud Güney
Ali Rıza Sağlar

ÇORUM
Sedat Baran
Ahmet Başıbüyük
Şevki Gürses
Baha Koldaş
Saîp Özer
Hasan Ali Vural
Hakkı Yemeniciler

DENİZLİ
Hüsnü Akşit
Fikret Başaran
Fikret Karabudak
Refet Tavaslıoğlu

DİYARBAKIR
Ferit Alpiskender
Yusuf Kâmil Aktuğ
Mustafa Ekinci
Nâzım Önen
Kâmil Tayşı

EDİRNE
Arif Altınalmaz
Mehmet Enginün
Cemal Göprülü
Rükneddin Nasuhioğlu

ELÂZIĞ
Suphi Ergene
Mehmet Şevki Yazman

ERZİNCAN
Nahid Pekcan
Ziya Soylu

ERZURUM
Said Başak
Bahadır Dülger
Sabri Erduman
Enver Karan
Emrullah Nutku
Mustafa Zeren

ESKİŞEHİR
Ali Fuad Cebesoy
Hasan Polatkan
Abidin Potuoğlu
Kemal Zeytinoğlu

GAZİANTEB
Ekrem Cenani
Ali Ocak

GİRESUN
Hamdi Bozbağ
Ali Naci Duyduk
Doğan Köymen

GÜMÜŞANE
Cevdet Baybura
Halis Tokdemir
Kemal Yörükoğlu
Halit Zarbun

İÇEL
Halil Atalay
Salih İnankur
Refik Koraltanı
Şahap Tol

İSTANBUL
Enver Adakan
Salamon Adato
Ahmet Hamdi Başar
Mithat Benker
Faruk Nafiz Çamlıbel
Bedri Nedim Göknil
Fuad Köprülü
Ahilya Moshos
Fahrettin Sayımer
Füruzan Tekil
Nazlı Tlabar
Ahmet Topcu
Celâl Türkgeldi
Andre Vahram Bayar
Sani Yaver

İZMİR
Mehmet Aldemir
Cihad Baban
Avni Başman
Behzat Bilgin
Tarık Gürerk
Osman Kapani
Vasfi Menteş
Halil Özyörük
Cemal Tunca
Ekrem Hayri Üstündağ
Zühtü Hilmi Velibeşe

KARS
Fevzi Aktaş
Lâtif Aküzüm
Sırrı Atalay
Mehmet Bahadır
Abbas Çetin
Veyis Koçulu
Esat Oktay
Hüsamettin Tugaç

KASTAMONU
Tahsin Coşkan
Galip Deniz
Sait Kantarel
Fahri Keçecioğlu
Ahmet Keskin
Muzaffer Âli Mühto
Hayri Tosunoğlu

KAYSERİ
Fikri Apaydın
İsmail Berkok
Emin Develioğlu
Kâmil Gündeş
Ali Rıza Kılıçkale
Mehmet Özdemir
Yusuf Ziya Turgut
Suad Hayri Ürgüblü

KIRKLARELİ
Şefik Bakay
Faik Üstün

KOCAELİ
Hamdi Başak
Salih Kalemcioğlu
Yeredoğ Kişioğlu
Hüsnü Türkand

KONYA
Remzi Birand
Ömer Rıza Doğrul
Murad Ali Ülgen

KÜTAHYA
Necdet Alkin
Yusuf Aysal
Besim Besin
Hakkı Gedik
Ahmet İhsan Gürsoy
Ahmet Kavuncu
Remzi Koçak
Süleyman Sırrı Nasuhoğlu

MALATYA
Esat Doğan
Hikmet Fırat
Mehmet Kulu
Abdülkadir Özbay
Lûtfi Sayman

MANİSA
Samet Ağaoğlu
Refik Şevket İnce
Muhlis Tümay

MARAŞ
Abdullah Aytemiz
Salâhattin Hüdayioğlu

MARDİN
Abdürrahman Bayar
Mehmet Kâmil Boran
Abdülkadir Kalav
Kemal Türkoğlu

MUĞLA
Yavuz Başer
Zeyyat Mandalinci
Nadir Nadi
Nuri Özsan

MUŞ
Hamdi Dayı
Ferit Kılıçlar

NİĞDE
Necip Bilge
Süreyya Dellaloğlu
Asım Doğanay
Ferit Ecer
Fahri Köşkeroğlu
Hüseyin Ülkü
Halil Nuri Yurdakul

ORDU
Refet Aksoy
Feyzi Boztepe
Naşit Fırat
Zeki Mesut Sezer
Hamdi Şarlan

RİZE
İzzet Akçal
Mehmet Fahri Mete

SAMSUN
Naci Berkman
Tevfik İleri
Muhittin Özkefeli
Ferid Tüzel

SEYHAN
Arif Nihat Asya
Sedat Barı
Tevfik Coşkun
Salim Serçe

SİİRD
Baki Erden
Mehmet Daim Süalp
Şefik Türkdoğan
Cemil Yardım

SİNOB
Nuri Sertoğlu
Muhit Tümerkan

SİVAS
Nâzım Ağacıkoğlu
Ercüment Damalı
İlhan Dizdar
İbrahim Duygun
Şevki Ecevit
Nurettin Ertürk
Halil İmre
Rifat Öçtem
Sedat Zeki Örs
Bahattin Taner

TEKİRDAĞ
Hüseyin Bingül
Zeki Erataman
Yusuf Ziya Tuntaş

TOKAD
Hamdi Koyutürk
Halûk Ökeren
Mustafa Özdemir

TRABZON
Salih Esad Alperen
Naci Altuğ
Saffet Baştımar
Süleyman Fehmi Kalaycıoğlu
Tevfik Koral
Hamdi Orhon
Hasan Saka
Cahid Zamangil

TUNCELİ
Hıdır Aydın
Hasan Remzi Kulu

URFA
Necdet Açanal
Hasan Oral

YOZGAD
Faik Erbaş
Yusuf Karslıoğlu
Fuat Nizamoğlu
Hasan Üçöz

ZONGULDAK
Fehmi Açıksöz
Suat Başol
Abdürrahman Boyacıgiller
Ali Rıza İncealemdaroğlu
Rifat Sivişoğlu

[Reddedenler]

ÇORUM
Hüseyin Ortakcıoğlu

[Çekinserler]

GAZİANTEB

Süleyman Kuranel

[Oya katılmıyanlar]

AFYON KARAHİSAR

Abdullah Güler
Avni Tan
Ahmed Veziroğlu
Gazi Yiğitbaşı

AĞRI

Kasım Küfrevi
Halis Öztürk (İ.)
Celâl Yardımcı

AMASYA

Kemal Eren
İsmet Olgaç (İ.)
Cevdet Topçu

ANKARA

Salâhattin Bemli
Osman Şevki Çiçekdağ
Fuad Seyhun

ANTALYA

Fatin Dalaman
Nazifi Şerif Nabel
Akif Sarıoğlu
Ahmet Tekelioğlu
Ahmet Tokuş (İ.)

AYDIN

Namık Gedik
Şevki Hasırcı (İ.)

BALIKESİR

Muzaffer Emiroğlu
Enver Gürelî
Ali Fahri İşeri
Arif Kalıpsızoğlu
Yahya Pelvan
Muharrem Tunçay

BİNGÖL

Mustafa Nuri Okçuoğlu

BİTLİS

Salâhattin İnan

BOLU

Zuhuri Danışman
Mithat Dayıoğlu
Kâmil Kozak

BURDUR

Mehmet Erkazancı (İ.)

BURSA

Halil Ayan
Raif Aybar
Selîm Ragıp Emeç
Agâh Erozan
Sadettin Karacabey
Mithat San
Halûk Şaman
Ali Canib Yöntem

ÇANAKKALE

İhsan Karasioğlu
Ömer Mart

ÇANKIRI

Kâzım Arar
Kemal Atakurt
Celâl Boynuk
Celâl Otman

ÇORUH

Abbas Gigin (İ.)
Zihni Ural

DENİZLİ

Ali Çobanoğlu
Mustafa Gülcügil
Eyüp Şahin

DİYARBAKIR

Yusuf Azizoğlu
M. Remzi Bucak

EDİRNE

Hasan Osma

ELÂZIĞ

Abdullah Demirtaş
Ömer Faruk Sanaç
Hâmit Ali Yöney

ERZİNCAN

Cemal Gönenç
Şemsettin Günaltay
Sabit Sağıroğlu

ERZURUM

Rıfkı Salim Burçak
Fehmi Çobanoğlu
Rıza Topçuoğlu
Memiş Yazıcı

ESKİŞEHİR

Muhtar Başkurt

GAZİANTEB

Samih İnal
Galip Kınoğlu
Cevdet San
Salâhattin Ünlü (İ.)

GİRESUN

Hayrettin Erkmen
Tahsin İnanç
Arif Hikmet Pamukoğlu
Mazhar Şener
Adnan Tüfekcioğlu

GÜMÜŞANE

Vasfi Mahir Kocatürk

HAKKÂRİ

Selim Seven (İ.)

HATAY

Abdullah Cilli
Abdürrahman Melek
Celâl Sait Siren
Tayfur Sökmen
Hasan Reşit Tankut
Cavit Yurtman (İ.)

İÇEL

Hüseyin Fırat
Aziz Köksal
Celâl Ramazanoğlu

İSPARTA

İrfan Aksu
Said Bilgiç
Kemal Demiralay
Tahsin Tola
Reşit Turgut

İSTANBUL

İhsan Altınel
Celâl Bayar (Cumhurbaşkanı)
Nihad Reşad Belger
Fuad Hulûsi Demirelli
Salih Fuad Keçeci
Adnan Menderes (Başbakan)
Mükerrem Sarol
Mithat Sözer
Hüsnü Yaman
Senihi Yürüten (İ.)

İZMİR

Halide edib Adıvar
Muhiddin Erener
Sadık Giz
Necdet İncekara
Abidin Tekön

KARS

Tezer Taşkıran
Hüseyin Cahit Yalçın

KASTAMONU

Şükrü Kerimzade (İ.)
Rifat Taşkın
Hamdi Türe

KAYSERİ

İbrahim Kirazoğlu

KIRKLARELİ

Mahmut Erbil (İ.)
Fikret Filiz
Sıtkı Pekkip

KIRŞEHİR

Osman Bölükbaşı
Halil Sezai Erkut
Rifat Özdeş

KOCAELİ

Ethem Vassaf Akan (İ.)
Ekrem Alican
Ziya Atığ
Mümtaz Kavalcıoğlu
Saim Önhon
Lûtfi Tokoğlu
Mehmet Yılmaz

KONYA

Abdürrahman Fahri Ağaoğlu (İ.)
Rifat Alabay
Kemal Ataman
Hidayet Aydıner
Ziya Barlas

Sıtkı Salim Burçak
Abdi Çilingir
Ziyad Ebüzziya
Ali Rıza Ercan
Saffet Gürol
Tarık Kozbek
Muammer Obuz
Himmet Ölçmen
Umran Nazif Yiğiter

KÜTAHYA

Asım Gündüz
İhsan Şerif Özgen (İ. Ü.)

MALATYA

Hüseyin Doğan
Mehmet Sadık Eti
İsmet İnönü
Mehmet Kartal
Nuri Ocakcıoğlu
Şefik Tugay

MANİSA

Şemi Ergin
Faruk İlker
Adnan Karaosmanoğlu
Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu (Bakan)
Muzaffer Kurbanoğlu
Nafiz Körez
Sudi Mıhçıoğlu
Hamdullah Suphi Tanrıöver (İ.)
Kâzım Taşkent

MARAŞ

Ahmet Bozdağ
Ahmet Kadoğlu
Nedim Ökmen
Remzi Öksüz
Mazhar Özsoy

MARDİN

Rıza Erten
Cevdet Öztürk
Aziz Uras

MUĞLA

Cemal Hünal (İ.)

NİĞDE

Hâdi Arıbaş

ORDU

Hüsnü Akyol
Yusuf Ziya Ortaç
Atıf Topaloğlu

RİZE

Kemal Balta
Osman Kavrakoğlu
Ahmet Morgil
Zeki Rıza Sporel

SAMSUN

Haşim Alişan
İsmail Işın
Firuz Kesim
Şükrü Uluçay
Hasan Fehmi Ustaoğlu
Hâdi Uzer

SEYHAN

Zeki Akçalı
Remzi Oğuz Arık
Yusuf Ziya Eker
Reşad Güçlü
Mahmut Kibaroğlu
Sinan Tekelioğlu
Cezmi Türk

SİNOB

Cevdet Kerim İncedayı
Server Somuncuoğlu
Ali Şükrü Şavlı

SİVAS

Hüseyin Yüksel

TEKİRDAĞ

İsmail Hakkı Akyüz
Şevket Mocan

TOKAD

Sıtkı Ataç
Zihni Betil
Fevzi Çubuk
Ahmet Gürkan
Muzaffer Önal
Nuri Turgut Topcoğlu

TRABZON

Faik Ahmed Barutçu
Cemal Reşit Eyüboğlu
Mahmut Goloğlu
Mustafa Reşit Tarakçıoğlu

URFA

Feridun Ayalp
Ömer Cevheri
Feridun Ergin
Celâl Öncel
Reşit Kemal Timuroğlu

VAN

İzzet Akın
Ferid Melen
Kâzım Özalp

YOZGAD

Niyazi Ünal Alcılı
Avni Doğan
Haşim Tatlıoğlu (İ.)

ZONGULDAK

Yunus Muammer alakant
Hüseyin Balık
Cemal Kıpcak
Avni Yurdabayrak

[Açık Milletvekillikleri]

Aydın	3	Çanakkale	1	İstanbul	2	Sivas	1
Balıkesir	1	Denizli	1	İzmir	1	Zonguldak	1
Bilecik	1	Eskişehir	1	Kırşehir	1		—
Bursa	1	Gümüşane	1	Muğla	1		17

T. B. M. M. Basımevi

S. Sayısı : 43

Lübnan'ın Frank sahasından çıkarılması maksadiyle Türkiye ile Fransa arasında teati olunan mektupların onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/59)

T. C.
Başbakanlık
Muamelât Genel Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı : 71/647, 6/3839

27 . X . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Lübnan'ın frank sahasından çıkarılması maksadiyle Türkiye ile Fransa arasında 20 . VII . 1950 tarihinde teati edilen mektupların onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 4 . X . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı ile gerekçesi ve ilişikleri bağlı olarak sunulmuştur.

Sözü geçen mektupların, 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulunca 4 . X . 1950 tarihli ve 3/1965 sayılı kararla onanmış olduğunu saygılarımla arzederim.

Başbakan
A. Menderes

GEREKÇE

Mer'i 31 Ağustos 1946 tarihli Türk-Fransız Ödeme Anlaşmasına ekli Fransız frankı sahasına dâhil memleketler listelerinde münderiç bulunan Lübnan'ın, mezkûr Anlaşmada derpiş olunan tediye sisteminden istifade etmesi lâzımgelmekte iken, Fransız Millî Bankasının Lübnan'lı lehtarlara yapılması gereken tediyeleri ifa eylememesi dolayısiyle, Fransız makamları ile aramızda tahaddüs eden ihtilâfın halli zımnında bir müddetten beri yapılmakta olan müzakereler neticesinde, Lübnan Hükümetinin muvafakati alınarak Fransa Hükümeti ile aramızda, Lübnan'ın bahis konusu anlaşma sisteminden hariç tutulmasını teminen bir mektup teatisi kararlaştırılmıştır.

Bu münasebetle Hükümetimiz adına Paris Büyük Elçisi Numan Menemencioğlu ve Fransa Hükümeti adına Dışişleri Bakanı Robert Schuman arasında teati edilen 20 Temmuz 1950 tarihli mektuplarla, Lübnan frank sahasından çıkarılmış ve bir müddetten beri devam edegelen fiilî vaziyet böylece hukuki bir esasa irca edilmiştir.

Bu mektuplarda ayrıca, 20 Temmuz 1950 tarihine kadar tekemmül edip de tasfiye olunamamış hesaplar da müktesep hak olarak kabul edilmiş ve bunların da eski rejime tâbi tutulması esası derpiş olunmuştur.

Esasen tatbik edilmiyen ebir hükmün ahden ilgasını hedef tutan bu mektuplar, dış ticaretimizde bâzı karışık vaziyetler ihdasına sebebiyet veren bugünkü durumu ıslah edecek mahiyette mütalâa edildiğinden, onanması için ilişik Kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Dışişleri Komisyonu
Esas No. 1/59
Karar No. 7

15 . XII . 1950

Yüksek Başkanlığa

Lübnan'ın Frank sahasından çıkarılması maksadiyle Türkiye ile Fransa arasında 20 . VIII . 1950 tarihinde teati edilen mektupların onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 4 . X . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı ile gerekçesi ve ilişikleri Yüksek Başkanlığımızdan Dışişleri Komisyonuna havale edilmiş olmakla, Komisyonumuzun 5 . XII . 1950 tarihli toplantısında Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin huzuru ile incelendi :

Esasen, sözü geçen mektupların, 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 4 . X . 1950 tarihli ve 3/1965 sayılı kararla onanmış olduğu görülmüştür.

Komisyonumuz, yaptığı görüşmeler sonunda kanun tasarısının millî menfaatlerimize uygun olduğu neticesine varmış ve tasarıyı aynen kabul etmiştir.

Adı geçen tasarı ve ilişikleri Ticaret Komisyonuna havale buyrulmak üzere Yüksek Başkanlığınıza sunulur.

Dışişleri Komisyonu		Bu rapor sözcüsü
Başkanı		Kâtip
İzmir		Denizli
Vasfi Menteş		*Ali Çobanoğlu*
Erzurum		Hatay
R. S. Burçak		*A. Melek*
İzmir	Kütahya	Samsun
A. Başman	*A. Gündüz*	*F. Kesim*
Seyhan		Trabzon
R. O. Arık		*H.* Saka
		İmzada bulunmadı

Ticaret Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Ticaret Komisyonu
Esas No. 1/59
Karar No. 9

9 . I . 1951

Yüksek Başkanlığa

Lübnan'ın frank sahasından çıkarılması hususunda Türkiye ile Fransa arasında 20 . VII . 1950 tarihinde teati edilen mektupların onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 4 . X . 1950 tarihli oturumunda Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı ile gerekçesi ve ilişikleri Yüksek Başkanlığımızdan komisyonumuza havale edilmiş ve 22 . XII . 1950 tarihli oturumunda Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı temsilcilerinin huzuriyle ve verdikleri izahat alınmak suretiyle keyfiyet incelendi:

Yukarda sözü geçen mektupların, 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği salâhiyete istinaden Bakanlar Kurulunca 4 . X . 1950 tarihli oturumda 3/1965 sayılı kararla onanmış olduğu müşahede edildi.

Komisyonumuz, yaptığı müzakereler sonunda, Kanun tasarısının icaplara uygun olduğu neticesine vararak tasarıyı aynen kabul etmiştir.

Binaenaleyh, adı geçen Kanun tasarısı, gerekçesi ve ilişikleri Kamutayın tasvibine arzedilmek üzere, Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Ticaret K. Başkanı	Sözcü
Kütahya	Kastamonu
H. Gedik	*Ş. Kerimzade*

Kâtip			Kütahya	Kütahya	Sinob
Balıkesir	Afyon K.	Amasya	*M. Alkin*	*A. Kavuncu*	*S. Somuncuoğlu*
E. Güreli	*S. Kerman*	*H. Koray*	Sivas		Trabzon
Ankara	Erzurum	Kocaeli	Hüseyin Yüksel		*C. Zamangil*
S. Benli	*S. Başak*	*E. Alican*	İmzada bulunamadı		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Lübnan'ın frank sahasından çıkarılması maksadiyle Türkiye ile Fransa arasında 20 Temmuz 1950 tarihinde teati olunan mektupların onanması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — 31 Ağustos 1946 tarihli Türkiye - Fransa Ödeme Anlaşmasına ekli Fransız Frangı sahasına dâhil memleketler listesinden Lübnan'ın çıkarılması hususunda Fransa Dışişleri Bakanlığı ile teati olunan mektuplar kabul edilmiş ve onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
A. Menderes	Başbakan Yardımcısı
	S. Ağaoğlu
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
F. L. Karaosmanoğlu	*H. Özyörük*
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
Refik Ş. İnce	*R. Nasuhioğlu*
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
F. Köprülü	*H. Ayan*
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
Tevfik İleri	*F. Belen*
Eko. ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
Z. H. Veliboşe	*Dr. H. Üstündağ*
G. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
N. Özsan	*N. İyriboz*
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
S. Kurtbek	*H. Polatkan*

İşletmeler Bakanı
Muhlis Ete

Türkiye Büyük Elçiliği
605/79

Paris, 20 Temmuz 1950

Bay Başkan,

Türk uyrukları ile Lübnan uyrukları arasındaki transferlerin tesviyesi usullerine mütedair Dışişleri Bakanlığının 4 Mayıs 1949 tarihli notasına atfen, Türk Hükümetinin, yukarıda mezkûr notasındakî hususları nazarı dikkate alarak, 31 Ağustos 1946 tarihli Türkiye - Fransız Ödeme Anlaşmasına ek frank sahası memleketleri listesinden Lübnan'ın çıkarılmasını Fransız Hükümetine teklif ettiğini bildirmekle şeref kazanırım. Bununla beraber, bugüne kadar muallâkta kalmış transferlerin sözü geçen Anlaşma hükümleri dairesinde tesviye olunacağı mukarrerdir.

Yukardaki hususlar üzerinde, Fransız Hükümetinin mutabakatını lûtfen bana teyit etmesini ekselânsınızdan rica ederim.

En derin saygılarımı lûtfen kabul buyurunuz Bay Başkan.

N. Menemencioğlu

Dışişleri Bakanlığı

Paris, 20 Temmuz 1950

Bay Büyük Elçi;

Muhteviyatını aşağıda tekrar ettiğim bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı bildirmekle şeref kazanırım :

«Türk uyrukları ile Lübnan uyrukları arasındakî transferlerin tesviyesi usullerine mütedair Dışişleri Bakanlığının 4 Kasım 1949 tarihli notasına atfen, Türk Hükümetinin, yukarda mezkûr notadaki hususları nazarı dikkate alarak, 31 Ağustos 1946 tarihli Türk - Fransız Ödeme Anlaşmasına ek frank sahası memleketleri listesinden Lübnan'ın çıkarılmasını Fransız Hükümetine teklif ettiğini bildirmekle şeref kazanırım. Bununla beraber, bugüne kadar muallâkta kalmış transferlerin sözü geçen Anlaşma hükümleri dairesinde tesviye olunacağı mukarrerdir.

Yukardaki hususlar üzerinde, Fransız Hükümetinin mutabakatını lûtfen bana teyit etmesini ekselânsınızdan rica ederim.»

Fransız Hükümetinin, bugünkü tarihten itibaren, Lübnan'ın 31 Ağustos 1946 tarihli Fransız - Türk Ödeme Anlaşmasına ek listede tadat edilen frank sahası memleketleri arasından çıkarılması hususunda mutabık bulunduğunu size teyit ederim.

Diğer taraftan, Türkiye ile Lübnan arasında, bugüne kadar muallâkta kalmış transferlere gelince, bunların, Ödeme Anlaşması hükümlerine uygun olarak icrasını teminen, Fransız Kambiyo İdaresine tevdi edilmekle beraber bu idarenin müsaadesine iktiran etmemiş dosyaların, alâkadarlar bu yolda bir arzu izhar ettikleri takdirde, yeniden tetkikının da Fransız Hükümetince kabul edileceği mukarrerdir.

En derin saygılarımı lûtfen kabul buyurunuz Bay Büyük Elçi.

Dışişleri Bakanı adına
Umum Müdür
Charpentier

Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin değiştirilmesi için mektup teatisi suretiyle yapılan anlaşmanın onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/67)

T. C.
Başbakanlık
Muamelât Genel Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı : 71/1137, 6 - 3652

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının beşinci maddesinin değiştirilmesi için yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 13 . 9 . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı ile gerekçesi ve ilişikleri bağlı olarak sunulmuştur.

Anlaşmaya ait mektupların, 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 13.9.1950 tarihli ve 3/11800 sayılı kararla onanmış olduğunu saygılarımla arzederim.

Başbakan
A. Menderes

GEREKÇE

Türkiye ile Finlândiya arasında yürürlükte bulunan 12 Haziran 1948 tarihli Ödeme Anlaşmasının 4 ncü ve 5 nci maddeleri gereğince Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Finlândiya Bankası (Suomen Pankki) birbirlerine müteakabilen 500 000 A. B. D. dolârlık bir kredi haddi tanımışlardır.

Mezkûr Anlaşmanın 4 ncü maddesi gereğince Finlândiya Bankasının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına tanıdığı 500 000 dolârlık kredi, 5515 numaralı Kanun gereğince, 1 000 000 dolâra çıkarılmıştır.

Bu kere, bilmukabele Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının Finlândiya Bankası lehine tanımış olduğu kredi haddinin 1 000 000 A. B. D. dolârına çıkarılması, Finlândiya'nın kendisini ilgilendiren bâzı ihraç mallarımızı başka memleketlerden mubayaasını önliyecek mahiyette bir tedbirdir.

Kredi haddi artırıldığı takdirde, hem karşılıklı ticaretin inkişafı temin edilecek, hem de Finlândiya'nın diğer yerlerden satınalmakta olduğu mahsullerimizi bizden mubaya eylemesi kabil olacaktır.

Menfaatlerimize uygun olduğu mütalâa edilen bu Anlaşmanın onanması için ilişik Kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Dışişleri Komisyonu Raporu

T. B. M. M.
Dışişleri Komisyonu
Esas No. 1/67
Karar No. 11

15 . XII . 1950

Yüksek Başkanlığa

Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin değiştirilmesi için yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 13 . IX . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı, gerekçesi ve ilişikleri Yüksek Başkanlığınızdan Dışişleri Komisyonuna havale edilmiş olmakla Komisyonumuzun 5 . XII . 1950 tarihli toplantısında Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin huzuru ile incelendi: . .

Esasen, sözü geçen mektupların 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 13 . IX . 1950 tarihli ve 3/11800 sayılı kararla onanmış olduğu görülmüştür.

Komisyonumuz, yaptığı görüşmeler sonunda kanun tasarısının millî menfaatlerimize uygun olduğu neticesine varmış ve tasarıyı aynen kabul etmiştir.

Adı geçen tasarı ile ilişikleri Ticaret Komisyonuna havale buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığımıza sunulur.

Dışişleri Ko. Baş
İzmir
V. Menteş

Bu Rapor Sözcüsü, kâtip
Denizli
A. Çobanoğlu

Erzurum
R. S. Burçak

Hatay
Dr. A. Melek

İzmir
A. Başman

Kütahya
A. Gündüz

Samsun
F. Kesim

Seyhan
Remzi O. Arık

Trabzon
H. Saka
İmzada bulunamadı

Ticaret Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Ticaret Komisyonu
Esas No. 1/67
Karar No. 10

9 . I . 1951

Yüksek Başkanlığa

Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin değiştirilmesi için yapılan anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 13 . IX . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan üç maddeden ibaret kanun tasarısı, gerekçesi ve Dışişleri Bakanlığımızla Finlândiya Elçiliği arasında teati edilen 24 . VIII . 1950 tarihli mektuplar Komisyonumuzun 22 . XII . 1950 tarihli toplantısında Dışişleri ve Ticaret Bakanlığı temsilcileri huzuru ile incelendi :

Esasen, sözü geçen Anlaşma Bakanlar Kurulunun 13 . IX . 1950 tarihli oturumunda 3/11800 sayı ile onanmış olduğu müşahade edilmiştir.

Komisyonumuzda, bakanlıklar temsilcilerinin izahatı alındıktan ve yapılan görüşmeler neticesinde tasarının uygun bulunduğu neticesine varılmış ve aynen kabul edilmiştir.

Binaenaleyh, sözü geçen tasarı ile ilişikleri Kamutayın tasvibine arzedilmek üzere, Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Ticaret Komisyonu Başkanı
Kütahya
Hakkı Gedik

Sözcü
Kastamonu
Şükrü Kerimzade

Kâtip
Balıkesir
Enver Güreli

Afyon Karahisar
Süleyman Kerman

Amasya
Hâmit Koray

Ankara
Salâhattin Benli

Erzurum
Said Başak

Kocaeli
Ekrem Alican

Kütahya
Mecdet Alkin

Kütahya
Ahmet Kavuncu

Sinob
S. Somuncuoğlu

Sivas
Hüseyin Yüksel

Trabzon
Cahid Zamangil

İmzada bulunamadı

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin değiştirilmesi için yapılan Anlaşmanın onanması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — 12 Haziran 1948 tarihli Türkiye - Finlândiya Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinin konusunu teşkil eden ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından Finlândiya Bankası (Suomen Pankki) lehine tanınan 500 000 A. B. D. dolârlık kredi haddinin 1 000 000 A. B. D. dolârına çıkarılması hususunu sağlamak üzere 24 Ağustos 1950 tarihinde Finlândiya Elçiliği ile mektup teatisi suretiyle yapılan Anlaşma kabul edilmiş ve onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
A. Menderes

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
S. Ağaoğlu

Devlet Bakanı
F. L. Karaosmanoğlu

Adalet Bakanı
H. Özyörük

Millî Savunma Bakanı

İçişleri Bakanı
R. Nasuhioğlu

Dışişleri Bakanı
F. Köprülü

Maliye Bakanı
H. Ayan

Millî Eğitim Bakanı
Tevfik İleri

Bayındırlık Bakanı
F. Belen

Eko. ve Ticaret Bakanı
Z. H. Velibeşe

Sa. ve So. Y. Bakanı
N. R. Belger

G. ve Tekel Bakanı
N. Özsan

Tarım Bakanı
N. İyriboz

Ulaştırma Bakanı
S. Kutbek

Çalışma Bakanı
H. Polatkan

İşletmeler Bakanı
Muhlis Ete

T. C.
Dışişleri Bakanlığı

Ankara, 24 Ağustos 1950

Bay Maslâhatgüzar;

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, Finlândiya Hükümeti tarafından izhar edilen arzuya istinaden, Türkiye ile Finlândiya arasındaki Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinde bahis konusu edilen (500 000) Birleşik Amerika dolârı tutarındaki kredîyi (1 000 000) dolâra çıkarmaya karar verdiğini arzederim.

Yukardaki hususlar hakkında Finlândiya Hükümetinin mutabakatını bildirmenizi ve derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim.

Bay Veli Helenius
Finlândiya Elçiliği Maslâhatgüzarı
Ankara.

Dışişleri Bakanı yerine
Fatin Rüştü Zorlu

Finlândiya Elçiliği
No. 900

Ankara, 24 Ağustos 1950

Bay Bakan,

Mefadı aşağıda yazılı bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı arzederim:

«Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin, Finlândiya Hükümeti tarafından izhar edilen arzuya istinaden, Türkiye ile Finlândiya arasındaki Ödeme Anlaşmasının 5 ci maddesinde bahis konusu edilen (500 000) Birleşik Amerika Dolârı tutarındaki kredîyi (1 000 000) dolâra çıkarmaya karar verdiğini arzederim.

Yukardaki hususlar hakkında Finlândiya Hükümetinin mutabakatını bildirmenizi ve derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim.»

Yukardaki hususlar üzerinde Hükümetimin mutabık bulunduğunu arza müsaraat ederim.

En derin saygılarımın kabulünü rica eylerim.

Ekselâns Bay Fuad Köprülü,
Türkiye Cumhuriyeti
Dışişleri Bakanı
Ankara

Veli Helenius

Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihli ek Protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hakkında yapılan anlaşmanın onanması hakkında Kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/50)

T. C.
Başbakanlık
Muamelât Genel Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı: 70 - 47, 6 - 2695

10 . VII . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

7 Haziran 1948 tarihli Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihli ek protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hususunda yapılan anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 22 . VI . 1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı ve gerekçesi ile ilişikleri bağlı olarak sunulmuştur.

Anlaşmaya dair mektupların, 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 22 . VI . 1950 tarihli ve 3/11491 sayılı kararla onanmış olduğunu saygılarımla arzederim.

Başbakan
A. Menderes

GEREKÇE

Memleketimizle İsveç arasındaki ticari mübadeleler 7 Haziran 1948 tarihli Ticaret ve Ödeme Anlaşmasiyle bilâhara bu anlaşmalara ek olarak imzalanan ve aynı yürürlük süresini haiz bulunan 14 Mayıs 1949 tarihli ek Protokol hükümleri çerçevesinde normal bir şekilde cereyan etmekte idi.

Son iki sene zarfındaki ticaret mübadelesi rakamları şöyledir:

Sene	İthalât Tl.	İhracat Tl.
1948	21 537 353	18 285 272
1949	29 717 034	13 213 136
1950 (Ocak - Nisan)	3 937 304	6 128 351

Bu anlaşmalar, mevcut hükümlere göre, yürürlük sürelerinin sonu olan 15 Haziran 1950 den bir ay evvel yanı en geç 14 Mayıs 1950 tarihine kadar âkıdlardan biri tarafından feshedilmediği takdirde bir senelik yeni bir devre için kendiliğinden uzatılmış olacaklardı.

Ankara'daki İsveç Sefareti Hükümetinden aldığı talimat üzerine müddeti zarfında Dışişleri Bakanlığımıza müracaat ederek, Avrupa İktisadi İş Birliği Teşkilâtınca hazırlanmakta olan ve bu sene zarfında yürürlüğe girmesi beklenen «Avrupalılararası tediye sistemi» dolayısiyle iki taraflı ödeme anlaşmalarının bünyelerinde muhtemelen yapılması icap edecek tadilâtı kolaylaştırmak maksadiyle Türkiye ile İsveç arasındaki anlaşmaların sadece 15 Ekim 1950 tarihine kadar uzatılmasını teklif eylemiştir.

İsveçliler tarafından yapılan bu teklif Hükümetimizce muhik görülmekle beraber «Avrupalılararası tediye sistemi» nin yürürlüğe konmasının gecikmesi halinde dahi Türkiye - İsveç anlaşmalarının muhakkak suretle ve lüzumsuz yere 15 Ekim 1950 de sona ermesi neticesini doğuracağını ve bundan iki memleket ticaretinin de müteessir olacağı tebarüz ettirilerek daha mâkul bir formül olarak, anlaşmaların esas itibariyle bir sene için uzatılması fakat âkıd taraflara 15 Eylûl 1950 den itibaren başlamak üzere bir aylık fesih ihbar süresi tanınması şekli ileri sürülmüş ve âkıd Taraflarca feshi ihbar edilmediği takdirde anlaşmaların bir senelik normal seyrini takip etmesi imkânı sağlanmak istenmiştir.

Tarafımızdan ileri sürülen bu yeni teklif İsveç Hükümeti tarafından da kabul edilmiş bulunduğundan keyfiyet bu şekilde Dışişleri Bakanlığımız ile Ankara'daki İsveç Sefareti arasında mektup teatisi suretiyle tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Bu anlaşma memleketimiz menfaatlerine uygun mütalâa olunduğundan onanması için ilişik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Dışişleri Komisyonu
Esas No. 1/50
Karar No. 6

15 . XII . 1950

Yüksek Başkanlığa

7 Haziran 1948 tarihli Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihli ek protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hususunda yapılan anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 22 . VI . 1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı ile gerekçesi ve ilişikleri Yüksek Başkanlığınızdan Dışişleri Komisyonuna havale edilmiş olmakla Komisyonumuzun 5 . XII . 1950 tarihli toplantısında Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin huzuru ile incelendi:

Esasen, anlaşmaya dair mektupların, 5589 sayılı kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 22 . VI . 1950 tarihli 3/11491 sayılı kararla onanmış olduğu görülmüştür.

Komisyonumuz yaptığı görüşmeler sonunda, kanun tasarısının millî menfaatlerimize uygun olduğu neticesine varmış ve tasarıyı aynen kabul etmiştir.

Adı geçen tasarı ve ilişikleri Ticaret Komisyonuna havale buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığınıza sunulur.

Dışişleri Ko. Başkanı		Bu rapor Sözcüsü Kâtip
İzmir		Denizli
V. Menteş		*A. Çobanoğlu*
Erzurum	Hatay	İzmir
R. S. Burçak	*A. Melek*	*A. Başman*
Kütahya	Samsun	Seyhan
A. Gündüz	*F. Kesim*	*R. O. Arık*
	Trabzon	
	H. Saka	

İmzada bulunmadı.

Ticaret Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Ticaret Komisyonu
Esas No. 1/50
Karar No. 8

9 . I . 1951

Yüksek Başkanlığa

7 . VI . 1948 tarihli Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 . V . 1949 tarihli ek protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hususunda yapılan Anlaşmanın onanması için Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 22 . VI . 1950 tarihli oturumunda

Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı ile gerekçesi ve ilişikleri Yüksek Başkanlığınızdan komisyonumuza havale edilmiş olmakla, 22 . XII . 1950 tarihli oturumumuzda hazır bulunan Dışişleri ve Ticaret Baaknlıkları temsilcilerinin verdikleri izahat dinlenerek keyfiyet incelendi:

Anlaşma ve ek protokole dair mektupların, 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunun 22 . VI . 1950 tarihli oturumunda 3/11491 sayılı kararla onanmış olduğu görüldü.

Ticaret Komisyonumuz yaptığı müzakere neticesinde, kanun tasarısının uygun ve yerinde olduğu neticesine vararak tasarıyı aynen kabul etmiştir.

Adı geçen tasarı ve ilişikleri Kamutay'a arzedilmek üzere, Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Ticaret Ko. Baş.	Sözcü	Kâtip
Kütahya	Kastamonu	Balıkesir
H. Gedik	*Ş. Kerimzade*	*E. Güreli*
Afyon K.	Amasya	Ankara
S. Kerman	*H. Koray*	*S. Benli*
Erzurum	Kocaeli	Kütahya
S. Başak	*E. Alican*	*N. Alkin*
Kütahya	Sinob	Sivas
A. Kavuncu	*S. Somuncuoğlu*	H. Yüksel

İmzada bulunamadı

Trabzon
C. Zamangil

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

7 Haziran 1948 tarihli Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihli Ek Protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hususunda yapılan anlaşmanın onanması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — 7 Haziran 1948 tarihli Türkiye - İsveç Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihli Ek Protokolün yürürlük sürelerinin uzatılması hususunda 12 Mayıs 1950 tarihinde Ankara'da İsveç Elçiliği ile teati olunan mektuplar kabul edilmiş ve onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı
A. Menderes	Başbakan Yardımcısı
	S. Ağaoğlu
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
	H. Özyörük
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
Refik Ş. İnce	*R. Nasuhioğlu*
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
F. Köprülü	*H. Ayan*
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
A. Başman	*F. Belen*
Eko. ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
Z. H. Velibeşe	*Dr. R. Belger*
G. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
N. Özsan	
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
T. İleri	*H. Polatkan*

İşletmeler Bakanı
Muhlis Ete

Bay Büyük Elçi,

Ankara 12 Mayıs 1950

7 Haziran 1948 tarihinde akdolunan Ticaret ve Ödeme Anlaşmaları ile 14 Mayıs 1949 tarihinde imzalanan Ek Protokolün yürürlük süreleri hakkında son aylar zarfında İsveç Hükümeti ile Türkiye Hükümeti arasında cereyan eden görüşmelere atfen, Hükümetimin yukarda zikrolunan anlaşmaları 15 Haziran 1950 tarihinden itibaren bir senelik yeni bir devre için uzatmaya hazır olduğunu ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım. Bununla beraber, bu anlaşmalar Eylûl 1950 tarihinden itibaren bir ay önceden haber verilmek suretiyle âkid taraflardan her biri tarafından fesih olunabileceklerdir.

Yukardaki hususlar hakkında Türk Hükümetinin mutabakatını bana teyit eylemenizi ve en derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim Bay Büyük Elçi.

Ekselâns

Eric Von Post

Bay Faik Zihni Akdur
Türkiye Büyük Elçisi
Dışişleri Bakanlığı
Umumi Kâtibi
Ankara

Ankara 12 Mayıs 1950

Bay Elçi,

Mefadı aşağıda yazılı bugünkü tarihli mektubunuzu aldığımı size bildirmekle şeref kazanırım.

«7 Haziran 1948 tarihinde akdolunan Ticaret ve Ödeme Anlaşması ile 14 Mayıs 1949 tarihinde imzalanan Ek Protokolün yürürlük süreleri hakkında son aylar zarfında İsveç Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında cereyan eden görüşmelere atfen, Hükümetimin yukarda zikrolunan anlaşmaları 15 Haziran 1950 tarihinden itibaren bir senelik yeni bir devre için uzatmaya hazır olduğunu ekselânslarına bildirmekle şeref kazanırım. Bununla beraber, bu anlaşmalar 15 Eylûl 1950 tarihinden itibaren bir ay önceden haber verilmek suretiyle âkid taraflardan her biri tarafından fesih olunabileceklerdir.»

Yukardaki hususlar hakkında Hükümetimin mutabık olduğunu size bildirmekle şeref kazanırım.

Derin saygılarımı kabul buyurmanızı rica ederim Bay Elçi.

M. Eric von Post
İsveç Elçisi
Ankara

Faik Zihni Akdur

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında akdedilmiş olan Garanti Anlaşmasının onanması hakkında Kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/112)

T. C.
Başbakanlık
Muamelât Genel Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı : 71 - 1782, 6/4536

25 . XII . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında Washington'da aktedilmiş olan Garanti Anlaşmasının onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 23 . XII . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı gerekçe ve ilişikleriyle birlikte sunulmuştur.

Tasarının ivedili olarak müzakere edilmesine müsaade buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Başbakan
A. Menderes

GEREKÇE

Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının, Türkiye'de hususi sanayiin kalkınmasını temin için Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine vâkı telkinleri dairesinde, sermayesi tamamen hususi bankalar ve ticari ve sınai teşekküller tarafından sağlanan Türkiye Sınai Kalkınma Bankası teessüs etmiş ve statüsü Bakanlar Kurulunca kabul edilerek 22 Haziran 1950 tarihinde tescil edilmiştir.

24 Mart 1950 tarihli ve 5660 sayılı Kanunla da fayda ve hususiyetleri Yüksek Meclisçe kabul edilen bu Bankanın gayeleri, Türkiye'de yeni hususi sanayiin kurulmasına ve mevcut hususi sanayiin tevsiine ve modernleştirilmesine yardım etmek ve bunları hızlandırmak; ecnebi ve yerli hususi sermayenin, Türkiye'de kurulan sanayie iştirakine müzaheret ve bu hususları teşci ve teşvik etmek; Türk sanayiine mütaallik esham ve tahvilâtın hususi mülkiyete intikaline ve hususi mülkiyette bulunmasına gayret etmek ve Türkiye'de sanayie ait esham ve tahvilât piyasasının inkişafına yardım etmektir.

Bu gayelerle teşekkül eden Bankanın malî imkânları, 12 milyon 500 bin Türk liralık sermayesi ile Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ikrazını kabul etmiş olduğu keza 12 milyon 500 bin lira ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının 10 Ekim 1950 tarihli Anlaşma ile ikrazını deruhde ettiği 9 milyon Amerika Birleşik Devletleri dolârı (25 milyon 200 bin lira) ki, ceman 50 milyon 200 bin liraya baliğ olmaktadır.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtının malî bir uzvu olan Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının Türk hususi sermayesine yaptığı bu yardım bu sahada ilk defa görülen bir Milletlerarası iş birliği nümunesidir.

İmar ve Kalkınma Bankasının statüsünü teşkil eden ve 19 Şubat 1947 tarihli ve 5016 sayılı Kanunla tasvip edilmiş bulunan (Bretton Woods) anlaşmasının 3 ncü maddesine tevfikan mezkûr Bankanın hususi teşebbüse açmayı kabul ettiği kredilerin, yardım gören teşekkülün mensup bulunduğu Hükümetçe garanti edilmesi iktiza ettiğinden Hükümetimizce 19 Ekim 1950 tarihinde imza edilmiş olan garanti anlaşması gereğince bu garanti verilmiş bulunmakta ise de 1050 sayılı

Muhasebei Umumiye Kanununun 33 ncü maddesi hükmü böyle bir istikraza Hazinenin kefaletinin hususi bir kanuna dayanmasını âmir olduğu cihetle Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti namına bu istikraza Maliye Bakanlığının kefalet edebilmesi için anlaşmanın kanunla tasdiki icabetmektedir.

Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasından temin ettiği 9 milyon dolârlık işbu istikraz, Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına, hususi sanayiimizin gelişmesine geniş mikyasta yardım etmek imkânını sağlıyacağı cihetle Millî ekonomimiz için faydalı ve her bakımdan menfaatlerimize uygun görülmüş olmakla, bu istikrazın Hükümetimizce tekeffülüne mütedair olarak imzalanan 19 Ekim 1950 tarihli garanti anlaşmasının onanması muvafık mütalâa olunmuştur.

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.
Geçici Komisyon
Esas No. 1/112
Karar No. 2

9 . I . 1951

Yüksek Başkanlığa

Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının, Türkiye hususi sanayiinin kalkınması için sermayesi tamamen hususi bankalar ve ticari ve sınai teşekküller tarafından sağlanarak kurulan ve statüsü 22 . VI . 1950 tarihinde Bakanlar Kurulunca onanan Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına ikraz ettiği dokuz milyon dolâr kredi hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetiyle Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında aktedilen garanti Anlaşmasının Büyük Millet Meclisince onanması için Hükümetçe teklif edilen Kanun tasarısı, Dışişleri, Ticaret, Ekonomi, Maliye ve Bütçe komisyonlarının üçer üyesinden kurulan Geçici Komisyonda 9 . I . 1951 Salı günü toplantısında tetkik edilmiştir.

24 Mart 1950 tarihli ve 5660 sayılı Kanunla da faide ve hususiyetleri Yüksek Meclisçe kabul edilen bu bankanın gayeleri Türkiye'de yeni hususi sanayiinin kurulmasına ve mevcut hususi sanayiinin tevsiine ve modernleştirilmesine yardım etmek ve bunları hızlandırmak; ecnebi ve yerli hususi sermayenin, Türkiye'de kurulan sanayie iştirakine müzaharet ve bu hususları teşçi ve teşvik etmek; Türk Sanayiine mütaallik esham ve tahvilâtın hususi mülkiyete intikaline ve hususi mülkiyette bulunmasına gayret etmek ve Türkiye'de sanaiye ait esham ve tahvilât piyasasının inkişafına yardım etmektir.

Bu gayelerle teşekkül eden bankanın malî imkânları, 12 milyon 500 bin Türk liralık sermayesiyle, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ikrazını kabul etmiş olduğu keza 12 milyon 500 bin lira ve Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının 19 Ekim 1950 tarihli Anlaşma ile ikrazını deruhde ettiği 9 milyon Amerika Birleşik Devletleri dolârı (25 milyon 200 bin lira) ki ceman 50 milyon 200 bin liraya baliğ olmaktadır.

Birleşmiş Milletler teşkilâtının malî bir uzvu olan Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının Türk hususi sermayesine yaptığı bu yardım bu sahada ilk defa görülen bir milletlerarası iş birliği nümunesidir.

İmar ve Kalkınma Bankasının statüsünü teşkil eder ve 19 Şubat 1947 tarihli ve 5016 sayılı Kanunla tasvip edilmiş bulunan (Bretton Woods) Anlaşmasının üçüncü maddesine tevfikan mezkûr bankanın hususi teşebbüse açmayı kabul ettiği kredilerin, yardım gören teşekkülün mensup bulunduğu Hükümetçe garanti edilmesi iktiza ettiğinden Hükümetimizce 19 Ekim 1950 tarihinde imza edilmiş olan garanti anlaşması gereğince bu garanti verilmiş bulunmakta ise de 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununun 33 ncü maddesi hükmü böyle bir istikraza Hazinenin kefaletinin hususi bir kanuna dayanmasını âmir olduğu cihetle Türkiye Cumhuriyeti ükümeti namına bu istikraza Maliye Bakanlığının kefalet edebilmesi için anlaşmanın kanunla tasdiki icabetmektedir.

Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasından temin ettiği 9 milyon dolârlık işbu istikraz,

Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına hususi sanayiimizin gelişmesine geniş mikyasta yardım etmek imkânını sağlıyacağı cihetle millî ekonomimiz için faydalı ve her bakımdan menfaatlerimize uygun görülmüş olmakla, bu istikrazın Hükümetimizce tekeffülüne mütedair olarak imzalanan 19 Ekim 1950 tarihli Garanti Anlaşmasının onanması muvafıkı mütalâa olunmuştur.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmesi talebiyle Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Ko. Baş.	Sözcü	Kâtib
İzmir	Erzurum	Ankara
C. Baban	*F. Nutku*	*S. Benli*
Ankara	Ankara	Erzurum
S. M. Arsal	*H. Bulgurlu*	*S. Başak*
Çanakkale	Giresun	Rize
K. Akmanlar	*H. Erkmen*	*İ. Akçal*
Samsun		Trabzon
F. Kesim		*C. Zamangil*

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası arasında Washington'da aktedilmiş olan Garanti anlaşmasının onanması hakkında Kanun tasarısı

MADDE 1. — Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası tarafından Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına açılan krediye Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin kefaletini temin maksadiyle 19 . X . 1950 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası temsilcileri arasında akdolunan garanti anlaşması onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan	Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı
A. Menderes	*S. Ağaoğlu*

Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
F. L. Karaosmanoğlu	*H. Özyörük*
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
Refik Ş. İnce	*R. Nasuhioğlu*
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
F. Köprülü	*H. Polatkan*
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
	K. Zeytinoğlu
Eko. ve Ticaret Bakanı	Sa. ve So. Y. Bakanı
Z. H. Velibeşe	
G. ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
N. Özsan	*N. İyriboz*
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
S. Kurtbek	*H. Köymen*
İşletmeler Bakanı	
Muhlis Ete	

GARANTİ ANLAŞMASI

(Bâdema kefil diye anılacak olan) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası (Bâdema Banka diye anılacaktır) arasında 19 . X . 1950 tarihli Garanti Anlaşmasıdır.

(Bâdema Müstakriz diye anılacak olan) Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile Banka arasında işbu Anlaşmanın imza ve teatisi ile birlikte imza ve teati edilen ve aynı tarihi taşıyan bir Anlaşma ile Banka müstakrize ikraz anlaşmasındaki şartlarla ve ancak kefilin işbu ikrazı aşağıdaki şekilde garanti etmesi kaydı ile 9 000 000 dolâr veya diğer akçalarla muadilini ikraz etmeyi kabul ettiğine; ve

Mezkûr ikraz anlaşmasının banka ve müstakrizin bir nüshası işbu anlaşmaya (ek A) olarak bağlanan 4 sayılı ve 15 Ağustos 1950 tarihli ikraz talimatnamesi ikraz anlaşmasının iki sayılı akde musarrah şekilde muaddel olarak ikraz talimatnamesi namı altında kabul ettiklerine; ve

Kefilin, Bankanın müstakriz ile bir ikraz anlaşması akdetmesi üzerine mezkûr ikrazı aşağıdaki şartlarla garanti etmeyi kabul etmesine, binaen taraflar aşağıdaki hususatta mutabakata varmışlardır:

Madde — I.

Kısım 1 .01 — Taraflar ikraz talimatnamesinin bütün hükümlerini işbu anlaşma metnine dâhil imişçesine kabul ederler: Taraflar ikraz talimatnamesinin kendilerine tahmil ettiği bütün vecibeleri yerine getirmeyi kabul ederler.

Madde II.

Kısım 2. 01 — İşbu garanti anlaşması ile yüklendiği diğer vecibeleri haleldar etmeksizin kefil, sadece kefil sıfatiyle olmayıp birinci derecede borçlu sıfatiyle, bilâkayt ve şart ikrazın resülmal, faiz ve sair masraflarını vâdelerinde derhal ödenmelerini garanti eder.

Madde III.

Kısım 3. 01 — a) Bankanın kefilin arazisindeki malî ve iktisadi şartlar ve beynelmilel tediye muvazenesi vaziyeti hakkında mâkulâne istiyebileceği bütün malûmat kefil verecektir. Kefil arazisi dâhilinde kefilin bu Anlaşma ile yüklendiği vecibeleri ifasına müdahale veya müdahale ile tehdit edecek büyük ehemmiyette şeraitten acele bankayı haberdar edecektir.

b) Hilâfını banka tahriren kabul etmedikçe kefil, siyasi şuabatı veya müessesatı yeni bir dış borca girmeyi veya her hangi birinin mevcut dış borçlarının tediye şartlarında mühim değişiklikler yapmaya derpiş ettikleri takdirde kefil derpiş edilen fiilin vukuundan evvel bankayı keyfiyetten haberdar edecek ve banka ile kefilin bu hususta noktai nazar teatisine, şartların müsaadesi dairesinde imkân verecektir. Şu kadar ki, işbu (b) fıkrası hükümleri aşağıdaki hallere şâmil olmıyacaktır :

(ı) İşbu anlaşma tarihinden evvel temin edilmiş bir kredinin kullanılmamış bakıyesinin istimali suretiyle munzam dış borca girilmesi;

(ıı) Bir seneden fazla müddeti olmıyan ve iki taraflı muameleleri anlaşma müddeti zarfına tevazün edeceği tahmin edilen beynelmilel tediye veya mübadili anlaşmalara girmesi; veya

(ııı) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının mûtat faaliyeti sırasında bir seneden fazla vâdeli olmamak üzere akdedeceği istikrazlar :

(c) İkraz ile alâkalı maksatlar için bankanın salâhiyetli mümessillerinin kefilin arazisini ziyaret etmelerine, bankanın mâkulâne talebi üzerine kefil müsaade edecektir.

Kısım 3.02 — Bankanın hilâfına tahriren muvafakat etmesi hali müstesna kefilin veya siyasi şuabat müessesatının her hangi birinin mevcudatı üzerine her hangi bir dış borcun tediyesinin temini zımnında bir hak tesis edilmesi halinde bu teminat işbu ikrazın resülmal, faiz ve sair masraflarına da aynı derecede şâmil olacaktır. Bu hakkın tesisi sırasında tescil keyfiyeti de temin edilmiş

olacaktır. Şu kadar ki, bu kısım aşağıdaki hallere şâmil olmıyacaktır :

a) Bir malın mubayaası sırasında sırf bu malın bedelinin tediyesi zımnında mezkûr mal üzerinde tesis edilecek bir hak ;

b) Ticari emtianın âzami bir sene vâdeli ve işbu ticari emtianın satış hasılâtı ile ödenecek bir borca karşılık gösterilmesi hali ;

c) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasını mûtat muameleleri sırasında mevcudatını âzami bir sene vâdeli bir borca karşılık gösterilmesi hali.

Kısım 3.03 — İkrazın resülmal, faiz ve sair masrafları kefil veya kefilin her hangi bir vergi tarhı ile salâhiyetli makamı tarafından vaz'edilen vergiler tevkif edilmeden ve vergilerden müstesna olarak ve kefilin veya siyasi şuabatınca mevzu takyidata tâbi olmaksızın ödenecektir. Garanti Anlaşması ve İkraz Anlaşması kefil veya kefilin vergi tarhına salâhiyetli makamları tarafından mevzu her hangi bir harç, Damga ve saire resminden muaf olacaktır.

Kısım 3.04 — (a) Müstakriz her hangi bir kısmı kefilin akçalarından gayrı bir akça ile yapılmış bir yatırım münasebetiyle (Badema yabancı akça denilecektir) resülmal mahsubun veya sermayenin geliri veya bu yatırımın faiz ve sair getirleri olarak kefilin akçası ile tahsilât yapınca kefil veya Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tahsil edilen bu meblâğın resmî kur ile ve yatırımın yapıldığı yabancı akça ile mukabilini müstakrizin emrine âmade tutacaktır. Bu şekilde tahsil edilen faiz ve sair gelirler dolayısiyle müstakriz emrine âmade tutulacak yabancı akçe miktarı ikraz anlaşması gereğince ödenecek faiz ve sair masraflar yekûnunu tecavüz etmiyecektir.

(b) İşbu kısım 3.04 ün (a) fıkrası gereğince müstakrize temin edilen yabancı akçalar müstakriz tarafından Merkez Bankasında hususi bir hesaba yatırılacak ve bu hesaptan müstakriz tarafından yeni yatırmalar, sair muameleler, veya ikraz anlaşması gereğince, resülmalin erken ödenmesi ve mevcut olduğu takdirde prim ödenmesi de dâhil olmak üzere, resülmal, faiz veya sair masrafların tediyesi için çek, havale veya emre tediye emirleri ile çekilecektir.

(c) Maliye Bakanlığının rızası hali müstesna, işbu kısım 3.04 (a) fıkrası gereğince müstakrize temin edilen yabancı akça miktarı hiçbir zaman ikraz anlaşmasında bahis mevzuu ikraz hesabından müstakriz tarafından çekilen meblâğın üç misline müsavi bir miktarı tecavüz etmiyecektir.

(d) İkraz Anlaşmasının hitamından sonra işbu Kısım 3.04 ün (a) ve (b) fıkralarında tarif edilen kambiyo muameleleri cereyan etmiyecektir.

Madde — IV

Kısım 4. 01 — İkraz Tlimatnamesinin 8. 01 nci kısmında musarrah maksatlar için aşağıdaki adresler tâyin edilmiştir :

Kefil için : Maliye Bakanlığı
Hazine Umum Müdürlüğü
Ankara, Türkiye

Banka için : International Bank for Reconstruction
and Development
1818 F. Street, N.W.
Washington 25, D.C.
U. S. A.

Kısım 4.02 — Bahis mevzuu olan zamanda Maliye Bakanı olan zat İkraz Anlaşmasının 8.03 ncü kısmındaki maksat için tâyin edilmiştir.

Mukavele metninin başında gösterilen tarihte yukardaki hususatı tesbit için taraflar kendi

namlarına hareket eden mümessillerine işbu Anlaşmayı imzalattırmışlardır.

Türkiye Cumhuriyeti Yetkili Temsilcisi *Feridun Cemal Erkin*	Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası Umum Müdür Muavini *Garner*

Ek : A.

İkraz Talimatnamesi No. 4

Madde — I

Maksat: İkraz ve garanti anlaşmasına şümulü

Kısım 1. 01 — Maksat: Bu talimatnameden maksat, âzalardan gayrı müstakrizlere vâkı ikrazatın hepsine şâmil kayıt ve şartların belirtilmesidir.

Kısım 1. 02 — Talimatnamenin şümulü: Banka ile âzadan başka bir müstakriz arasındaki her hangi bir ikraz anlaşması ve Banka ile bir âza arasındaki Garanti Anlaşması tarafların bu talimatname hükümlerini kabul ettikleri kaydını ihtiva edebilir. Anlaşmalarda bu şekilde musarrah oldukça işbu talimatname tarafların hak ve mükellefiyetlerini tanzim ve anlaşma ile aynı derecede hüküm ihtiva eder. Bu talimatname doğrudan doğruya âzalara yapılan ikrazata şâmil değildir.

Kısım 1. 03 — İlga ve tadil : Banka işbu talimatnameyi evvelce ihbara lüzum görmeksizin tadil veya ilga edebilir şu kadar ki, taraflar arasında hilâfına bir anlaşma olmadıkça bu ilga veya tadil daha evvel akdedilen istikraz ve garanti anlaşmalarına şâmil olmaz.

Kısım 1. 04 — İkraz ve garanti anlaşmaları ile tenakuz : Bir ikraz veya garanti anlaşmasının her hangi bir hükmü işbu talimatnamenin ahkâmına mütenakız olduğu takdirde ikraz veya garanti anlaşmasının hükmü câri olur.

Madde — II

İkraz hesabı, faiz ve sair komisyonlar, ödeme, ödeme yeri :

Kısım 2.01 — İkraz hesabı : İkraz edilen meblâğ bankanın defterlerinde müstakriz namına açılacak bir ikraz hesabına matlup kaydedilir.

Kısım 2.02 — Taahhüt komisyonu : İkraz hesabının matlubunda görülen ikraz bakiyesi üzerinden ikraz anlaşmasında tâyin edilen nispet dairesinde bir taahhüt komisyonu ödenir.

Kısım 2.03 — İkraz hesabından çekilen mebaliğin itfa edilmemiş bakiyeleri ikraz anlaşmasında tâyin edilen nispette bir faize tâbi olur. Faizin tahakkuk mebdei ikraz hesabından çekilme tarihidir.

Kısım 2.04 — Faiz ve komisyonların hesaplanması : 6 aydan aşağı bir müddet için ikraz anlaşmasına göre tahakkuk eden bir faiz veya sair komisyonun tahakkuk ettirilmesi icabederse bu faiz veya komisyon sene (365 gün) esası ile kıstelyevm olarak hesaplanır. Altışar aylık müddetler için bu tahakkuk yıl hesabına göre yapılır.

Kısım 2.05 — İtfa : a) İkrazın ikraz hesaplarından çekilen kısımların resülmali ikraz anlaşmasının itfa tablosu gereğince ödenir.

b) Müstakriz bankayı asgari 45 gün evvel haberdar etmek ve resülmalin bu kısmına isabet eden mütehakkak faizleri ve itfa tablosunda gösterilen primi ödemek şartiyle ikrazın resülmalinin bir kısmını veya tamamını vâdeden evvel ödemek hakkını haizdir. Banka ile müstakriz, hilâfına anlaşmadıkları takdirde erken tediye ikrazın en son tarihli vâdelerinden itibaren mahsup edilir.

c) Bankanın siyaseti ikrazlarının vâdeden evvel ödenmesini teşviktir. Erken ödeme hâsılatı Bankanın kanaatimce mümasil bir prim ödenmesini veya bankanın ihraç etmiş olduğu obligasyonların itfasını icabettirmeden bankanın muamelelerinde kullanılabilecek ise banka ikrazın erken ödenmesi için bu kısmın b)

Kısım 2.06 — Ödeme yeri : İkrazın resülmal, faiz ve sair komisyonları bankanın mâkul bir şekilde talep edeceği yerde ödenir.

Madde - III

Kısım 3.01 — İkrazın istimal edileceği akçeler: Müstakriz mubayaatını malları satınaldığı memleketin akçesiyle yapmak için mâkul bir gayret sarfedecektir. İkraz hâsılatı ikraz hesabından, bankaca muvafık görüldüğü takdirde, mal bedellerinin ödendiği akçe ile çekilecektir. Banka ikraz hesabından ikrazın ifade edildiği akçeden gayrı bir akçe ile para çekilmesine müsaade etmeye mecbur değildir. İkraz akçesi anlaşmada muayyen bir akçe veya diğer akçelerle mukabili şeklinde ifade edilmiş ise bu maddenin maksatları için mezkûr muayyen akçe ikrazın ifade edildiği akçedir.

Kısım 3.02 — Resülmalin itfa edileceği akçe : İtfa miktarı vâdeler : İkrazın resülmali ikraz hesabından çekilen akçe nevi ve miktarı ile itfa edilir. Yukardaki hüküm bir tek istisnaya tâbidir. Şöyle ki : İkraz hesabından çekilen akçe bankanın bu maksat için diğer bir akçe ile satınalmak mecburiyetinde kaldığı bir akçe olur ise ikrazın bu şekilde çekilmiş kısmının resülmali mezkûr diğer akçe ile itfa edilir. Ve itfa edilecek miktarda bankanın bu mübayaada ödemiş olduğu miktardır. Banka ile müstakriz hilâfına anlaşmadıkları takdirde bu kısım hükümleri gereğince ikrazın her hangi muayyen bir akçe ile ödenecek kısmı İkraz Anlaşmasının itfa tablosunda musarrah taksitlere uygun olarak bankaca tesbit edilecek taksitlerle itfa edilir. İkrazın bir kısmının erken verilmesi dolayısiyle kısım 2.05 gereğince ödenecek primler ikrazın bu kısmının resülmalinin itfa edileceği akçe ile ödenir.

Kısım 3. 03 — Faizin ödeme akçası: İkrazın her hangi bir kısmının faizi bu kısmın resülmalinin itfa edilmesi icap ettiği akçe ile ödenir.

Kısım 3. 04 — Taahhüt komisyonunun ödenme akçesi: Taahhüt Komisyonu ikrazın ifade edildiği akçe ile ödenir.

Kısım 3. 05 — Akçelerin kıymetlendirilmesi: İkrazın diğer bir akçe ile kullanılan kısmının ikraz miktarının ifade edildiği akçe itibariyle kıymetinin tâyini mâkul bir usul dairesinde Bankaca yapılır.

Kısım 3. 06 — Kambiyo takyidatı: İkraz anlaşmasının Bankaya her hangi bir memleketin parasiyle yapılmasını icabettirdiği bir tediye mezkûr memleketin mevzuatına uygun bir şekilde ve yine mezkûr mevzuat dairesinde tahmin edilmiş akçelerle yapılır, veya Bankanın mezkûr memlekette depozitoları hesabındaki hesabına yine mevzuata uygun bir şekilde tediye edilir.

Madde — IV

İkrazat hasılatının istimali :

Kısım 4. 01 — İkraz hesabından çekme: İşbu talimatname hükümlerine tâbi olarak müstakriz ikraz hesabından (1) müstakrizin ikraz anlaşması gereğince finanse edilecek malların mâkul bedellerini istirdat etmek veya, (2) Banka muvafakat ettiği takdirde bu gibi malların mâkul bedellerini ödemek için para çekebilir. Hilâfına Banka ile müstakriz anlaşmadıkları takdirde hesaptan (a) meriyet tarihinden evvelki masraflar, (b) kefilin akçesi ile masraflar veya (c) kefilin arazisi dâhilinde tedarik edilen mallar için ikraz hesabından para çekilemez.

Kısım 4. 02 — Bankanın hususi taahhütleri : Müstakrizin talebi üzerine Banka mal bedelleri münasebetiyle müstakrize ve diğerlerine tediyede bulunmak üzere madde (V) gereğince ikrazın bilâhara tâdil veya iptaline tâbi olmamak şartiyle hususi taahhütlere girebilir. Banka bu taahhüdü Banka ile müstakrizin varacakları mutabakat gereğince yapar. Bu nevi hususi taahhütlere istinaden yapılan tediyeler ve taahhüt edilen miktarlar ikraz hesabına, hesaptan bir çekilme vukubulmuşcasına zimmet kaydedilir.

Kısım 4. 03 — Hesaptan çekme veya hususi taahhüt için müracaat : Müstakriz ikraz hesabından her hangi bir meblâğı çekmek istediği veya kısım 4. 02 gereğince bir hususi taahhüt talep ettiği takdirde Bankaya, Bankanın mâkul bir tarzda istiyebileceği şekilde ve yine Bankanın mâkul bir tarzla talep edebileceği beyanları ve anlaşmaları ihtiva eden bir yazılı talepname tevdi edecektir. İkraz hâsılatının istimal seyri Bankanın müstakriz emrine icap eden mebaliği bulundurmak masrafını alâkadar ettiğinden dolayı bu talepnameler, hilâfına Banka ile müstakriz anlaşmadıkları takdirde, ve bu maddede tâyin edilen vesaik ile birlikte malların teslimi (satıcılara avans ödemesi halinde avans) ile alâkalı olarak derhal tevdi edilmelidir.

Kısım 4.04 — Evrakı müspite : Talepnamede istenilen meblâğın çekilmesinden evvel veya sonra bankanın talepnameyi tevsik için mâkul bir şekilde istiyeceği vesaik ve sair beyyineler müstakriz tarafından bankaya tevdi edilecektir.

Kısım 4.05 — Talimanameler ve vesaikin kifayeti : Her talepname ve ekli vesaik şekil ve muhteva itibariyle bankayı müstakrizin ikraz hesabından talep ettiği mebaliği çekmeye müstahak olduğuna ve bu çekilen meblâğın yalnız ikraz anlaşmasında mezkûr maksatlar için kullanılacağına tatmine kâfi olmalıdır.

Kısım 4.06 — Bankaca tediye : Müstakrizin ikraz hesabından çekmeye müstahak olduğu mebaliğ bankaca müstakriz veya emrine tediye edilir.

Madde — V

İptal ve tatil

Kısım 5.01 — Müstakriz tarafından iptal : Müstakriz isikrazın ihbardan evvel çekmemiş olduğu kısmın tamamını veya bir kısmını Bankaya ihbar etmek suretiyle iptal edebilir.

Kısım 5.02 — Bankaca tatil : Aşağıdaki hâdiselerden biri vukubulup devam halinde olursa Banka keyfiyeti müstakrize ihbar ederek müstakrizin ikraz hesabını kullanmak hakkını tatil edebilir :

1. İkrazın faizi, taahhüt veya servis komisyonu vâdesinde ödenmediği takdirde;
2. İkrazın resülmali vâdesinde ödenmediği takdirde;
3. Müstakriz veya kefilin ikraz veya garanti anlaşmasiyle vâkı mükellefiyet veya anlaşmalarından birine riayet etmemeleri halinde;
4. Müstakriz veya kefilin istikraz veya garanti anlaşmalarındaki taahhütlerin ifasını gayrimuhtemel kılacak fevkalâde bir vaziyetin zuhur etmesinde;
5. Kefilin bankanın âzalığından çıkması veya çıkarılması,
6. Kefilin Milletlerarası Para Fonu âzalığından çıkması veya mezkûr Fon Anlaşmasının 4 ncü maddesinin 6 ncı kısmına, 5 inci maddesinin 5 inci kısmına, 6 ncı maddesinin 1 inci kısmına veya 15 inci maddesinin 2/a kısmına göre Fon kaynaklarından istifadeden menedilmesi halinde,
7. Müstakriz veya kefilin ikraz anlaşmasının tarihinden sonra fakat meriyet tarihinden evvel, ikraz anlaşması meriyette olduğu takdirde, borcu temin için mevcudatın karşılık gösterilmesi mevzuunda ikraz veya garanti anlaşmalarına muhalefet arzedecek bir muamelede bulunmaları halinde,
8. Bu kısım münasebetiyle ikraz anlaşmasında musarrah bir hâdiselerin vukuunda.

Müstakrizin ikraz hesabından istifadeden memnuniyeti bu memnuniyeti mucip hâdisenin zâil olmasını veya işbu memnuniyetin ref'inin bankaca müstakrize tebliğine, hangisi daha erken ise, kadar devam eder.

Kısım 5. 03 — Banka tarafından iptali: Kısım 5. 02 de tadat edilen hâdiselerden biri vâkı olup henüz devam etmekte ise veya müstakriz kapanış tarihinde ikrazın tamamını ikraz hesabından çekmemiş ise banka müstakrizin ikraz hesabından istifade hakkını bilihbar kaldırabilir. Böyle bir tahriri tebliğden sonra ikrazın çekilmemiş bakiyesi iptal edilmiş olur.

Kısım 5.04 — Hususi taahhüde bağlı mebaliğe tatil veya iptalin tatbiki : Taahhütte sarahaten zikredilmedikçe kısım 5.01, 5.02 ve 5.03 ün hükümlerine rağmen bu madde gereğince verilen

tatil ve iptal kararları kısım 4.02 gereğince Bankaca girişilmiş hususi taahhütlere tâbi mebaliğe şâmil olmıyacaktır.

Kısım 5.05 — İptalin ikraz vâdelerine tatbiki : Hilâfına Banka ile müstakriz anlaşmadıkları takdirde, bu madde gereğince vâkı iptaller ikraz anlaşmasının itfa tablosunda mezkûr vâdelere nispî bir şekilde tatbik edilir.

Kısım 5.05 — Tatil veya iptalden sonra hükümlerin meriyeti : İşbu maddede müsarrah haller müstesna bu talimatname, İkraz Anlaşması ve Garanti Anlaşmasının bütün hükümleri işbu madde gereğince yapılacak tatil ve iptallere rağmen meriyette kalır.

Madde — VI

Tahviller

(Bu madde Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile akdedilen İkraz Anlaşması ile hükümden iskat edilmiştir.)

Madde — VII

İkraz ve Garanti Anlaşmalarının infazı, haklarının istimal edilmemesi, tahkim :

Kısım 7.01 — İnfaz : Her hangi bir Devlet veya siyasi taksimatının kanunlarına aykırı dahi olsalar Bankanın, müstakrizin veya kefilin İkraz ve Garanti Anlaşmaları dolayısiyle hak ve mükellefiyetleri mezkûr anlaşmalar şartları dairesinde mer'i olup infaz edilebilirler. Ne banka ve ne de müstakriz veya kefil bu madde gereğince vukubulacak kazai muamelelerde işbu talimatname, ikraz anlaşması veya garanti anlaşmasının her hangi birisinin Banka Statüsünün hükümleri dolayısiyle veya her hangi bir sebeple hükümsüz veya gayrikabili infaz olduğu def'ini dermeyan etmek hakkına malik olmıyacaklardır.

Kısım 7.02 — Kefilin vecibeleri : Garanti Anlaşması gereğince kefilin vecibeleri ancak ifa ile bertaraf olur ve bertaraf olma derecesi de ifa derecesine bağlıdır. Bu vecibelerin yerine getirilmesi müstakrize mukaddem bir ihbara müstakrizden bir talebe veya müstakriz aleyhine icrai muameleye veya müstakrizin bir taahhüdünü yerine getirmemesi dolayısiyle kefilden bir talebe veya mukaddem ihbara bağlı olmıyacaktır. Bu vecibeler aşağıdaki hususat dolayısiyle muallel telâkki olunmıyacaktır. Müstakrize verilen mühlet, müstakriz lehine müsamaha veya ferağat, müstakriz veya ikrazın karşılığı aleyhine hakların istimali veya istimalin ihmali, garanti anlaşması şartlarını alâkadar eden ikraz anlaşması hükümlerinin tadil veya tevsii, müstakrizin kefilin, siyasi şuabatının veya müesseselerinin kanun, nizamat veya emirlerine riayetsizliği.

Kısım 7.03 — Hukukun istimal edilmemesi : İkraz ve garanti Anlaşmaları taraflardan her hangi birinin bu anlaşmalardan mütevellit hak ve salâhiyetlerden birinin istimalinde teehhürü veya ademiistimali bu hak ve salâhiyetlerden vazgeçildiği veya anlaşma hükümlerinin yerine getirilmemesinin kabul edildiği mânasını tazammun etmiyeceği gibi taraflardan birinin her hangi bir riayetsizlik muvacehesindeki hareketi veya bu riayetsizliği kabul etmesi mütaakıp riayetsizlikler için bu tarafın hak ve salâhiyetlerine müessir olmaz veya bu hak ve salâhiyetleri talil etmez.

Kısım 7. 04 — Tahkim : a) İkraz anlaşması ile garanti anlaşması tarafları arasında zuhur edecek her hangi bir ihtilâf ile mezkûr anlaşmalar taraflarından birinin diğerinde mezkûr anlaşmalar ile alâkalı metalibatı arasında anlaşma yolu ile halledilemez ise, keyfiyet aşağıdaki esaslar dairesinde teşekkül edecek bir hakem divanına tevdi edilir:

b) Bu tahkimlerde tarafları bir taraftan Banka diğer taraftan müstakriz ve kefil teşkil eder.

c) Hakem divanı aşağıdaki surette tâyin edilen 3 hakemden teşekkül eder:

Hakemlerden biri Banka tarafından, bir diğeri müstakriz ve kefil tarafından, ikisi anlaşmadıkları takdirde kefil tarafından, üçüncüsü ise taraflarca müştereken, taraflar anlaşamadıkları takdirde Milletlerarası Adalet Divanı Başkanı tarafından mumaileyh tâyin etmediği takdirde, Birleşmiş Milletler Umumi Kâtibi tarafından tâyin olunur. Taraflardan biri hakem tâyin etmediği takdir-

de bu hakem 3 ncü hakem tarafından tâyin olunur. Bu kısım hükümleri gereğince tâyin olunana bir hakem istifa eder, ölür veya vazifelerini ifa edemez bir hale gelirse, asıl hakemin tâyinindeki usul dairesinde, kendisine bir halef tâyin edilir ve bu halef asıl hakemin bütün salâhiyet ve vazifelerini haiz olur.

d) Bu kısım hükümleri dairesinde bir tahkim ameliyesini taraflardan birinin diğer taraflara keyfiyeti ihbar etmesi ile başlanır. Bu ihbar ihtilâfın mahiyetini açıklıyan ve istenilen hal şeklini bildiren bir beyanı ihtiva eder. Bu tebliğden 30 gün zarfında taraflar tâyin ettikleri hakemleri yekdiğerine bildirirler.

e) Tahkm ameliyesini tesis eden tebliğden itibaren 60 gün zarfında taraflar bir üçüncü hakem üzerinde ittifak edemezler ise taraflardan biri bu üçüncü hakemin bu kısmın (c) paragrafındaki usul dairesinde tâyinini talep edebilir.

f) Hakem divanı 3 ncü hakem tarafından tesbit edilen mahal ve zamanda içtima eder. Mütaakıp içtima yer ve zamanını hakem divanı tâyin eder.

g) Bu kısım hükümlerine tâbi olarak, taraflar hilâfını kabul etmedikleri takdirde, hakem divanı bütün salâhiyet meselelerinde karar ittihaz eder ve tahkim usulünü tâyin eder. Hakem divanının bütün kararları reylerin ekseriyeti ile verilir.

h) Hakem divanı tarafları âdilâne dinler ve kararlarını yazı ile tebliğ eder. Bu kararlar gıyaben de verilebilir. Hakem divanının kararı müteber olmak için divanın ekseriyeti tarafından imza edilmelidir. Kararların imzalı birer nüshası taraflara tebliğ edilir. Bu kısmın hükümleri dairesinde verilmiş olan kararlar nihai olup ikraz ve garanti anlaşmaları için vacibülittibadır. Taraflar hakem divanının bu kısım hükümleri dairesinde verdiği kararları kabul ve bunları tatbik ederler.

i) Taraflar hakemlerin ve tahkim ameliyesi için lüzumlu diğer kimselerin ücretlerini tesbit ederler. Taraflar hakem divanının içtimaından evvel, bir meblâğda anlaşamazlar ise hakem divanı vaziyete uygun mâkûl bir meblâğı tesbit eder. Tahkim muamelesinin masrafları ikiye taksim edilerek yarısı Bankaya ve yarısı müstakriz ile kefile ait olur. Tahkim ameliyesinin masraflarının taksiminde veya tediye usulünden mütevellit ihtilâflar hakem divanı tarafından hallolunur.

j) Bu kısımda tasrih edilmiş olan tahkim hükümleri İkraz ve Garanti Anlaşmaları tarafları arasında zuhur edecek ihtilâflar veya tarafların yekdiğerinden vâkı metalibatının halli için her hangi diğer bir usulün yerine kaim olur.

k) Kararın taraflara tebliğinden itibaren 30 gün zarfında karara ittiba edilmemiş olursa taraflardan her hangi biri salâhiyetli mahkemeler nezdinde dâva ikame ederek tahkim kararının ve İkraz Anlaşması hükümlerinin yerine getirilmesini temine veya sair hukuki yollara müracaata salâhiyetlidir. Yukardaki hükümlere rağmen bu kısım kefil aleyhine dâva ikamesi veya icraya müracaat salâhiyetini vermemektedir. Kefil aleyhine bu usullere müracaat salâhiyetinin işbu kısım hükümlerinden gayrı bir sebepten ileri gelmesi hali müstesnadır.

l) Bu kısım hükümleri dairesindeki ameliyeler veya bu kısım hükümleri dolayısiyle ittihaz edilmiş kararların infazı için müracaat edilmiş kanun yolları dolayısiyle Bakaya, müstakrize ve kefil için tatbik edilebildiği hallerde kefile tebligat kısım 8.01 de tâyin edilen usul dairesinde yapılır. İkraz ve Garanti Anlaşmaları tarafları her hangi başka bir tebliğ usulünden feragat ederler.

Madde — VII

Müteferrik hükümler

Kısım 8.01 — Tebliğ ve talepler : İkraz ve Garanti Anlaşmaları veya bu anlaşmalar tarafları arasında vuku ve bu Anlaşmalarda derpiş edilen mutabakatlarda mecburi kılınan veya müsaade edilen tebliğ ve talepler yazı ile yazılır. Bu talep veya tebliğler talebin veya tebliğin yapılması lüzumlu veya müsaadeli olan tarafın İkraz Anlaşmasındaki musarrah adresine veya diğer tarafın

tebliği veya talebi yapan tarafa bir ihbarname ile bildirdiği adrese elden, posta, telgraf veya radogram ile tevdiinde usulüne uygun olarak yapılmış telâkki olunur.

Kısım 8.02 — Salâhiyet beyyineleri : Müstakriz ve kefil Bankaya IV ncü madde gereğince talepnameleri imza edecek veya müstakriz veya kefilnamına hareket ve ikraz anlaşması gereğince lüzumlu veya mübah her hangi bir vesikayı müstakriz namına ve garanti anlaşması gereğince lüzumlu veya mübah her hangi bir vesikayı kefil namına imzaya salâhiyetli şahıs ve şahısların salâhiyetlerini gösterir kâfi vesaiki ve bu şahısların tasdikli imza nümunelerini Bankaya tevdi edecektir.

Kısım 8.03 — Kefil namına hareket : Garanti anlaşmasına göre kefil namına hareket edecek veya tanzimi icabeden veya tanzimi mübah olan vesaiki tanzime bu kısım hükümleri için garanti anlaşmasında tâyin edilen kefil mümessili veya bu mümessilin yazı ile mezuniyet vereceği şahıs salâhiyetlidir. Garanti anlaşmasının ahkâmının tadil veya tevsiini kefilin yukardaki usuller dairesinde tâyin edilen mümessili veya onun yazı ile mezuniyet vereceği şahıs tahriri bir vesika ile kabul edilebilir; şu kadar ki, bu mümessilin kanaatince işbu tadil ve tevsi mevcut şartlara göre mâkul ve kefilin garanti anlaşması dolayısiyle mevcut mükellefiyetlerini çok artırmıyacak olsun. Banka böyle bir vesikanın bu mümessil veya diğer bir şahıs tarafından imzalanan bu vesika ile kabul edilen garanti anlaşması tadil ve tevsilerinin kefilin bu anlaşma gereğince mükellefiyetlerini fazla artırmadığı hakkında katî bir beyyine olarak kabul edebilir.

Kısım 8. 04 — Muhtelif nüshalar halinde tanzim: İkraz ve garanti anlaşmaları her biri orijinal nüsha telâkki edilmek üzere mütaaddit nüsha halinde tanzim edilebilir. Her iki anlaşmanın muhtelif nüshaları birer kül halinde bir vesika telâkki olunur.

Madde — IX

Meriyet tarihi, kapanış

Kısım 9. 01 — İkraz anlaşmasının meriyete girmesi için zaruri şartlar : İkraz anlaşmasının meriyete girmesi için: a) Müstakriz namına ikraz anlaşmasının imza ve tevdii için şirket ve Hükümetçe gerekli mezuniyet veya tasvip muamelelerinin ifa edilmiş olması, b) Garanti anlaşmasının imza ve tevdiine mezuniyet ve tasvibi için gerekli Hükümet muamelelerinin ifası, c) İkraz anlaşmasında meriyet için mezkûr bütün şartların yerine getirilmiş olması ve d) Bunlar için Bankayı tatmin edici beyyinelerin Bankaya tevdii lâzımdır.

Kısım 9. 02 — Hukuki mütalâalar : Kısım 9. 01 gereğince tevdi edilen beyyinelerin bir kısmı olarak Bankaca şayanı kabul hukuk müşavirleri tarafından Bankayı tatmin edici ve aşağıdaki hususatı gösterir mütalâalar Bankaya tevdi edilecektir.

a) İkraz anlaşmasının müstakriz tarafından usulü dairesinde tasvip ve müstakriz namına yine usulü dairesinde imza ve tevdi edildiği ve müstakriz için şartların dairesinde mer'i ve bağlayıcı bir mükellefiyet teşkil ettiği,

b) Garanti anlaşmasının usulü dairesinde tasvip, imza ve tevdi edildiği ve şartları gereğince kefil için mer'i ve bağlayıcı bir vecibe teşkil ettiği.

c) Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına şâmil değildir.

d) İkraz Anlaşmasında münasarrah diğer meseleler;

Kısım 9.03 — Meriyet tarihi : Banka ile müstakriz hilâfına anlaşmadıkları takdirde İkraz anlaşmaları bankanın bu beyyineleri kabul ettiğini müstakriz ve kefile bildirdiği tarihte meriyete girer.

Kısım 9.04 — Meriyete girmelerindeki teehhür dolayısiyle ve Garanti anlaşmalarının sona ermesi : Kısım 9.01 gereğince ifası icabeden bütün muameleler İkraz Anlaşmasında bu kısmın mevzuu dolayısiyle tâyin edilmiş tarihe veya banka ile müstakrizin anlaşacakları diğer bir tarihe kadar ifa edilmez ise banka bu tarihten sonra keyfiyeti müstakriz ve kefile tebliğ suretiyle İkraz Anlaşması ile Garanti anlaşmasını sona erdirebilir. Bu tebliği mütaakip İkraz Anlaşması ve Garanti Anlaşması ile tarafların bu anlaşmalardan mütevellit bütün mükellefiyetleri sona erer.

Kısım 9.05 — Borcun tamamen ifası üzerine İkraz ve Garanti anlaşmalarının sona ermesi : İkrazın bütün resülmali, bulunduğu takdirde, primler ve ikraz üzerine tahakkuk ettirilmiş faiz ve sair

masraflar tamamen ödendiği takdir ve zamanda İkraz ve Garanti anlaşmaları ve tarafların bu anlaşmalar gereğince ki, mükellefiyetleri sona erer.

Madde — X

Tarifler, başlıklar

Kısım 10.01 — Tarifeler : Bu talimatnamede, eklerinde veya bu talimatnamenin şâmil olduğu İkraz ve Garanti Anlaşmalarında, metin aksini icabettirmedikçe aşağıdaki mânaları ifade edecektir :

1. Banka tâbirinden maksat Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasıdır;
2. Âza tâbirinden maksat Bankanın bir âzasıdır;
3. Birleşmiş Devletler tâbirinden maksat Amerika Birleşik Devletleridir;
4. Akçadan maksat bahis mevzuu Hükümet arazisinde ve bahis mevzuu tarihte resmî ve hususi borçları ibra kuvvetini haiz meskûkât ve evrakı nakdiyedir;

Bahis mevzuu Hükümetin âza olup olmaması ehemmiyeti haiz değildir. Bir âzanın akçasından bahsedildiği takdirde âzanın Bankada âzalığı kabul ettiği tarihteki bütün memalik ve müstemlekelerin akçaları da bahis mevzuudur;

5. Dolâr tâbiri ve $ işareti Amerika Birleşik Devletleri dolârı demektir;
6. İkraz Anlaşmasından maksat bu talimatnamenin şâmil olduğu İkraz Anlaşması ve tadilleridir. İkraz Anlaşmasına yapılan ilâveler ve İkraz Anlaşmasının ekleri de bu tâbire dâhildir;
7. İkrazdan maksat İkraz Anlaşmasında bahis mevzuu ikrazdır;
8. Garanti Anlaşmasından maksat bir âza ile Banka arasında ikrazı garanti etmek üzere akdedilmiş olan anlaşmadır. Bu tâbir Garanti Anlaşmasının ilâve ve eklerine de şâmildir;
9. Müstakriz ikraz anlaşmasının kendisine ikrazın yapıldığı tarafıdır. Kefilden maksat garanti anlaşmasına taraf olan banka âzasıdır.
10. Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına şâmil değildir.
11. İkraz hesabında maksat banka defterlerinde kısım 2.01 gereğince ikraz edilen meblâğın matlup kaydedileceği bir hesaptır.
12. Proje tâbirinden maksat ikrazın verildiği proje veya program olup, bu proje veya program ikraz anlaşmasına tarif ve banka ile müstakriz arasında varılacak mutabakatlar ile bu tarif zaman zaman tadil edilir.
13. Mallardan maksat proje için lüzumlu teçhizat, malzeme ve hizmetlerdir.
14. Dış borç tâbirinden maksat kefilin akçesinden başka her hangi bir vasıta ile ödenen borcudur. Bu tediyenin diğer bir vasıta ile yapılmasının katî veya alacaklının ihtiyarına bırakılmış olması bir fark tevlit etmez.
15. Kapanış tarihinden maksat ikraz anlaşmasında kapanış tarihi olarak müştereken kabul edecekleri tarihtir.
16. Maliyet tarihinden maksat 9.03 ncü kısım gereğince ikraz anlaşmasının meriyete gireceği tarihtir.
17. Karşılık tâbiri her türlü ipotek, rehin, imtiyaz ve prioriteyi ihtiva edecektir.
18. Mevcudat tâbiri her türlü gelir ve mameleği ihtiva eder.
19. Vergi ve vergiler tâbiriyle ikraz ve garanti anlaşmaları tarihinde mer'i veya bilâhara vazedilmiş olan her türlü vergi, resim, harç ve salmaları ihtiva edecektir.
20. Her nerede borçlanmak bahis mevzuu olmuş ise bu tâbir borca girmeye ve borca kefalet etmeye de şâmildir.

Bu talimatnamede bahis mevzuu maddeler ve kısımlar işbu talimatnamenin madde ve kısımlarıdır. İkraz ve garanti anlaşmalarında bahis mevzuu madde ve kısımlar, mezkûr anlaşmaların madde ve kısımlarından:

Kısım 10. 02 — Başlıklar: Madde ve kısım başlıkları ve fihrist kolaylık için konmuş olup talimatnamenin bir cüz'ünü teşkil etmezler.